

Saija Lehtonen

VALOKUVAN KÄYTTÖ 0-3-VUOTIAIDEN LASTEN
PÄIVÄKOTIRYHMÄSSÄ

Sosiaalialan koulutusohjelma
2013

VALOKUVAN KÄYTTÖ 0-3-VUOTIAIDEN LASTEN PÄIVÄKOTIRYHMÄSSÄ

Lehtonen, Saija
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaali-alan koulutusohjelma
Toukokuu 2013
Ohjaaja: Ahosmäki, Merja
Sivumäärä: 33
Liitteitä: 5

Asiasanat: voimautuminen, voimauttava valokuvaus, itsemäärääminen, minäkuva ja vuorovaikutus

Opinnäytetyön aiheena oli Valokuvan käyttö 0-3-vuotiaiden lasten päiväkotiryhmässä. Menetelmäksi valittiin toiminnallinen projektityö. Projekti toteutettiin Hämeenkyrön kunnan Koulukadun päiväkodissa, Hiirulaisten ryhmässä maaliskuussa 2013.

Opinnäytetyön teoriassa käsiteltiin voimautumiseen ja valokuvan käyttöön kuuluvia käsitteitä voimautuminen, voimauttava valokuvaus, itsemäärääminen, minäkuva ja vuorovaikutus. Lisäksi pohdittiin valtakunnallista varhaiskasvatuksen perusteita ja Miina Savolaisen voimauttavan valokuvan menetelmää, jonka ideoita sovellettiin projektin aikana.

Tavoitteena oli lisätä lasten yksilöllistä huomiointia, antaa lapsille voimauttava kokemus valokuvatuksi tulemisesta ja valokuvasta, antaa niille lapsille sanat, jotka eivät vielä pysty omin sanoin ilmaisemaan mielipiteitään, vahvistaa lasten itsetuntoa, lisätä vuorovaikutusta sekä itsemääräämisen oikeutta. Tavoitteena oli myös luoda uusi toimintamalli ja työmenetelmä osaksi Hämeenkyrön kunnan varhaiskasvatusta.

Projektin aikana lapsille annettiin aikaa useille valokuvaushetkille päivähoiton aikana. Järjestettiin hauska Roolipuvun päivä ja lasten annettiin ottaa itse valokuvia kameralla. Lasten vanhemmat osallistettiin mukaan projektiin alusta alkaen. Projekti päättyi Hämeenkyrön kirjastossa pidettyyn Valokuvanäyttelyyn ajalla 18. – 29.4.2013.

Projektin tavoitteet toteutuivat yli odotusten. Lapset tulivat kohdatuksi ja kuulluksi yksilöllisesti, itsemääräämisen oikeus huomioitiin ja annettiin voimautumiselle mahdollisuus toteutua valokuvien kautta. Lisäksi toteutui myös kasvatuskumppanuus vanhempien ja päivähoiton henkilöstön välillä.

Hämeenkyrön kunnan varhaiskasvatukselle valokuvan käytön menetelmästä tulee uusi työmenetelmä, josta on varmasti hyötyä lapsille ja varhaiskasvatukselle.

USING PHOTOGRAPHIC PICTURES IN DAY CARE GROUP FOR 0-3 YEARS OLD CHILDREN

Lehtonen, Saija

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in social service

May 2013

Supervisor: Ahomäki, Merja

Number of pages: 33

Appendices: 5

Keywords: empowerment, empowering photography, self-determination, self-image, interaction

Subject of Bachelor's thesis concerned Using photographic pictures in day care group for 0-3 year old children. Functional project work was chosen as methodology. Project was executed between March and April 2013 in Hämeenkyrö municipal day care unit at Koulukatu, in the group of Hiirulaiset.

The thesis theory dealt with empowerment, empowering photography, self-determination, self-image and interaction that are concepts of self-powering and using photographic pictures. In addition the basics of national early upbringing and a method of Empowering Photography by Miina Savolainen were considered, whom ideas were applied during the project.

The aim was to increase children's individual observation, to give children empowerment experience when being photographed and from the photographic picture, give those children words that can't express their own opinions with words, strengthen children's self-esteem, increase interaction and right for self-determination. Also the aim was to create new operations model and working practice as a part of early upbringing of Hämeenkyrö municipal.

During the project children time for several photographing moments while day care. Funny costume day were organized and the children were allowed to take photographs with camera by themselves. The children's parents were involved within the project from beginning. Project ended in a photograph exhibition held at 18.-29.4.2013 in Hämeenkyrö library.

The aims of the project were exceeded over expectations. Children were encountered and heard individually, the right for self-determination were taken in to account and empowering were given chance to come true thru photographic pictures. Also upbringing companionship was fulfilled between parents and day care personnel.

Method of using photographic pictures will become a new working practice for early upbringing of Hämeenkyrö municipal, that will surely be beneficial for children and the early upbringing.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	PROJEKTI TOIMINNALLISENA OPINNÄYTETYÖNÄ.....	6
3	VOIMAUTTAVAN VALOKUVAN TYÖMENETELMÄ	9
3.1	Voimautuminen.....	9
3.2	Mikä tekee valokuvasta toimivan ja terapeutin välineen?.....	10
3.3	Valokuvaterapia	11
4	VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA TYÖN LÄHTÖKOHTANA.....	11
4.1	Hyvinvoiva yksilöllinen lapsi	12
4.2	Vuorovaikutus kielen kehityksen tukijana.....	13
4.3	Taidekasvatus ja luovuus minäkuvan vahvistajana	15
5	PROJEKTIN TARKOITUS JA TAVOITTEET	16
6	PROJEKTIN KULKU.....	17
6.1	Alkuraportti.....	17
6.1.1	Alkuraportin jälkeen.....	18
6.1.2	Vanhempien antama palaute tiedotteesta ja lupa-anomuslomakkeesta... ..	18
6.1.3	Valokuvaaminen maaliskuun aikana.....	19
6.2	Väliraportti maaliskuun lopussa	21
6.2.1	Väliraportin jälkeen.....	23
6.3	Loppuraportti ja valokuvanäyttely	23
7	PROJEKTIN ARVIOINTI JA POHDINTAA	25
7.1	Projektin aikataulu ja aikataulussa pysyminen	25
7.2	Tavoitteiden toteutuminen	26
7.3	Projektin eettisyys.....	28
7.4	Projektin haasteet.....	29
7.5	Valokuvan käytön työmenetelmä jatkossa.....	30
7.6	Projektin tulos	31
	LÄHTEET.....	33
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Kuinka usein pienten 0-3-vuotiaiden lasten päiväkotiryhmässä tulee huomioiduksi lapsen näkökulma valokuvaustilanteesta? Tällä kysymyksellä aloin pohtia pienten lasten valokuvaamista ja valokuvien käyttöä omalla työpaikallani, päiväkotiryhmässä, jossa lapsia valokuvataan päivittäin arjen dokumentointia varten. Tavallisesti valokuvaushetkellä ei kysytä lupaa lapselta valokuvaamiseen, eikä valokuvia oteta lasten voimautumista varten. Sain idean kehittää valokuvan käyttöä Hämeenkyrön kunnan varhaiskasvatuksen uudeksi työmenetelmäksi. Päätin tehdä aiheesta opinnäyte-työni Koulukadun päiväkodissa, Hiirulaisten ryhmässä. Hämeenkyrön kunnan varhaiskasvatus suostui yhteistyökumppanikseni ja antoi luvan toiminnalliseen projekti-työn tutkimukseen. Hiirulaisten ryhmässä on lapsia 14, jotka ovat iältään 0-3-vuotiaita. Valokuvan käyttöön liittyvä projekti alkoi maaliskuussa 2013 ja päättyi Hämeenkyrön kunnan kirjastossa järjestettävään valokuvanäyttelyyn ajalla 18. - 29.4.2013.

Kiinnostukseni aiheeseen tuli opintojeni aikana tehdystä työstä, jossa esittelimme työparini kanssa meille vieraamman työmenetelmän sosiaalipedagogiikan tunneilla. Voimauttavan valokuvan menetelmä tuntui pian kiinnostavalta, sillä sitä voi toteuttaa kaikenikäisten ja eri taustoiltaan olevien asiakkaiden parissa. Minua kiinnostaa aiheessa voimauttava vaikutus, jonka valokuva itsessään voi saada aikaan. Halusin antaa valokuvan avulla lapselle sen tunteen, että hän oikeasti ymmärtäisi olevansa tärkeä ympärillä oleville ihmisille ja kaunis myös sisäisesti. Olen itse 70-luvulla syntynyt, jolloin lapsista ei vielä otettu monia valokuvia. Joissakin perheissä ei vielä ollut edes kameraa. Oma elämä perheessäni oli myös erilainen kuin ns. normaalilla perheellä. Nyt aikuisena toivoisin voivani läpikäydä oman lapsuuteni valokuvien avulla ja eheytyä niiltä kohdin kuin tunnen jääneeni ilman jotain tärkeää. Miina Savolainen toteaa: ”Lapsi ei voi oppia niitä taitoja, joita itsensä rakastaminen ja vastavuoroisen ihmissuhteen rakentaminen vaativat, jos ei ole saanut olla ensin jollekin niin rakas, että myös omalla vastarakkaudella on hänelle merkitystä” (Voimauttavan valokuvan menetelmä n.d.).

Projektin aikana valokuvasimme lapsia soveltamalla Miina Savolaisen voimauttavan valokuvan menetelmän ideoita. Annoimme lapsille aikaa useille valokuvaushetkille päivähoidon aikana. Järjestimme hauskan Roolipuvun päivän ja annoimme lasten ottaa itse valokuvia kameralla. Osallistimme lasten vanhemmat mukaan projektiin pyytämällä heitä valitsemaan kotikuvista kaksi heille merkittävää ja tärkeää valokuvaa omasta lapsesta näyttelyssä olevia valokuvatauluja varten. Vanhemmat kustansivat itse taulut näyttelyä varten ja olivat alusta alkaen mukana projektissa kiitettävästi.

En ole käynyt menetelmän täydennyskoulutusta, jossa läpikäydään oma voimautumisen prosessi. Sen vuoksi en voi vielä käyttää menetelmää ammatillisesti hyväksien sen terapeuttisessa tarkoituksessa. En voi myöskään ilman menetelmän koulutuksen perusteita käyttää voimauttavan valokuvan nimeä opinnäytetyöni aiheena, koska menetelmä on rekisteröity. Sen vuoksi otin soveltaen valokuvauksen ideoita ja itse lasten valitsemia valokuvia työhöni tekemällä yhteistyötä lasten kanssa. (Voimauttavan valokuvan menetelmä n.d.) Sosionomina voimme käyttää menetelmää esim. päiväkodin arjessa tai lastensuojelussa niiden lasten ja nuorten kanssa, joilla ei ole sanoja tai keinoja ilmaista itseään.

Opinnäytetyöraportissani tulen käsittelemään projektia toiminnallisena opinnäytetyönä: mitä on projekti ja miten se tulee toteuttaa? Tutkin pohjatiedoksi opinnäytetöitä, jotka on toteutettu projekteina valokuvan menetelmää soveltaen. Teoriaosuudessa käsitelen voimauttavan valokuvan menetelmää, varhaiskasvatuksen suunnitelmaa työn lähtökohtana, projektin tarkoitusta ja tavoitteita sekä projektin kulkua. Opinnäytetyöraportin lopussa on arviointi ja pohdintaa. Työni tavoitteena oli lisäksi tehdä työmenetelmästä malli Hämeenkyrön kunnan varhaiskasvatukselle. Menetelmästä löytyy ohje, mitä kaikkea pitää huomioida, kun suunnittelee aloittavansa valokuvan käytön omassa ryhmässään toimintakauden aikana.

2 PROJEKTI TOIMINNALLISENA OPINNÄYTETYÖNÄ

Opinnäytetyöni oli toiminnallinen opinnäytetyön projekti valokuvan käytön kehittämisestä pienten lasten päiväkotiryhmässä. Lyhyen aikataulun vuoksi projektin kul-

makivinä pidetyt realistinen aikataulutus, suunniteltu työskentelytapa, raportit ym. sopivat suunnitelmaani. Projektityyppisen opinnäytetyön tulee sisältää suunnitelman lisäksi alkuraportin, väliraportin ja loppuraportin, jossa on dokumentoitu vaiheet ja arviointi. Loppuraportti tulee esittää yleensä jossain presentaatiossa, kuten tässä työssäni valokuvanäyttelyn alussa. Loppuraportti esitellään myös loppuseminaarissa. Projektityylistä opinnäytetyötä ei voi laajentaa liian suureksi yhden opiskelijan työksi. (Vilka & Airaksinen 2003, 47 – 49.)

Projekti voidaan määritellä ”työksi, joka tehdään määritellyn kertaluonteisen tuloksen aikaansaamiseksi” (Pelin 2009, 33). Projektit voidaan jaotella:

- tuotekehitysprojekteihin,
- tutkimusprojekteihin,
- toimitusprojekteihin,
- investointiprojekteihin ja
- toiminnan kehittämisprojekteihin.

Projektiin perustamiseen vaikuttavat toimintaan kuuluvat sisäiset ja ulkopuoliset henkilöt, aikataulu, tiedottaminen ja markkinointi. (Pelin 2009, 33 – 34.)

Opinnäytetyöni kuuluu viimeksi mainittuun toiminnan kehittämisprojekteihin, sillä tavoitteena oli kehittää uusi toimintamenetelmä valokuvan käytöstä Hämeenkyrön kunnan varhaiskasvatuksen käyttöön.

Projektin alussa laaditaan suunnitelma, josta ilmenee projektin tavoitteet sekä mitä tehdään, miten, kuka tekee ja milloin? Suunnitelmassa etsitään parasta toteutustapaa ja tutkitaan taloudelliset seikat. Tarvittaessa suunnitelmaa muutetaan ja kehitetään paremmaksi. (Pelin 2009, 89.) Projektin kehittämisestä prosessinomaisesti on positiivisia kokemuksia, sillä silloin henkilökunta otetaan mukaan kehittämiseen ja toiminnan suunnitteluun. On mielekkäämpää suunnitella ja kehittää omaa työtä verrattuna vastakkaiseen toimintamalliin, jossa pieni tiimi tekee valmiiksi toimintamallit, jotka jaetaan organisaatiossa. (Pelin 2009, 367.)

Rämäkkö & Syrjälä 2012, tekivät myös projektina opinnäytetyön Koivu ja tähti – elämyksien matka, Valokuvausprojektin avulla elämyksellisyyttä monivammaisen henkilön arkeen. Työ oli valokuvausprojekti monivammaisten asiakkaiden palvelukodissa. Työn tavoitteena oli lisätä asiakkaiden elämyksiä, tehdä henkilökunnalle

uusi työskentelytapa, jolla järjestää monivammaisille asukkaille viriketoimintaa sekä asiakkaiden valtaistaminen myös valokuvien avulla. Projekti toteutettiin asiakasläh- töisesti osallistamalla asiakkaat mukaan toimintaan. Valokuvausprojektin tarkoituk- sena oli kuvata asukkaita heidän valitsemisissaan rooliasuissa S. Topeliuksen Koivu ja tähti – sadun teemalla. Projekti päättyi valokuvanäyttelyyn Jyväskylän kaupunginkir- jastossa. Projektin aikana näyttelyn vieraille, palvelutalon asiakkaille sekä henkilö- kunnalle laadittiin kyselylomakkeet projektin arviointia varten. Projekti todettiin ole- van myönteisen palautteen vuoksi hyvä työskentelytapa monivammaisten asiakkai- den elämysten saamiseksi palvelukodissa. Opinnäytetyössä käsiteltiin seuraavia kä- sitteitä kuin kehitysvammaisuus, monivammaisuus, elämyksellisyys, valtaistaminen, voimaantumisen ja osallistaminen. (Rämäkkö & Syrjälä 2012, 3 - 4.) Koivu ja tähti- projektissa oli käytetty samoja ideoita, kuin opinnäytetyössäni. Tavoitteena oli lisätä valtaistumista, joka monivammaisilla asiakkailla Suomessa ei vielä toteudu tasa- arvoisesti. Asiakkaat olivat saaneet valita itsemäärämisoikeuden mukaisesti omat roolivaatteensa sadun teemaan liittyen ja olivat tulleet nähdyksi ja kuulluksi yksilöi- nä.

Voimauttavan valokuvan menetelmää sovellettiin myös toiminnallisessa opinnäyte- työssä, jonka aiheena oli Valokuvan voima. Kuvat tavoittavat sellaista, mitä ei sa- noilla pysty ilmaisemaan. Opinnäytetyöprojektissa oli mukana lapsia ja nuoria Kuo- piossa sijaitsevasta lastenkodista. Menetelmästä hankittiin pohjatietoa menetelmän koulutuksella ja taustatietojen tutkimisella. Projektilla haluttiin tukea siihen osallis- tuvia nuoria, vahvistaa heidän minäkäsitystään, identiteetin rakentumista sekä itse- tuntoa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Projektilla haluttiin saada näkyvyyttä luo- valle ja voimauttavalle työmenetelmälle. Sosionomin työn keskeinen osa on asiak- kaan voimaannuttaminen. Asiakkaiden hyvinvoinnin parantamiseksi on asiakkaita autettava löytämään omat voimavaransa. Nuorten ja lasten hyvinvointia yritetään pa- rantaa syrjäytymisen ja perheiden huonovointisuuden vuoksi myös yhteiskunnallises- ti sekä tässä työssä valokuvien avulla. Nuoret suunnittelivat oman voimauttavan omakuvakirjan ja siihen liittyvät kuvaustilanteet. Tutkimuksen yhteistyötahona oli myös Mannerheimin lastensuojeluliitto. Projekti päättyi valokuvanäyttelyyn Kuopion kaupungin kirjastossa. Työssä käsiteltiin voimaantumisen, minäkäsityksen, vuoro- vaikutuksen, itsetunnon, identiteetin ja lastensuojelun käsitteitä. Projektin vaikutus oli tärkeä nuorille, jotka osallistuivat projektiin hyvin saadessaan suunnitella valoku-

vaprojektia yhdessä projektin ohjaajien kanssa. Työssä korostettiin positiivisen palautteen ja vaikutuksen jatkumoa hyvälle elämälle. (Keinänen & Miettinen 2010, 6 – 40.)

3 VOIMAUTTAVAN VALOKUVAN TYÖMENETELMÄ

Voimauttava valokuva on Miina Savolaisen kehittämä sosiaalipedagoginen työmenetelmä. Voimauttava valokuva on Suomessa vielä harvinainen työmenetelmä. Se ei ole terapiaa, mutta sillä voi olla terapeuttisia vaikutuksia kuvattavalle. Miina Savolainen on koulutukseltaan valokuvaaja, taideterapeutti ja sosiaalikasvattaja. Hän kehitti voimauttava valokuva- menetelmän työskennellessään haasteellisissa oloissa lastenkodissa. Menetelmän tarkoituksena on käyttää valokuvaa yksilön ja erilaisten ryhmien esim. työyhteisöt, voimautumisprosessin aikaansaajana. Myös yksilön näkyväksi tekeminen on tärkeä osa menetelmää. Hän toteutti lastenkodissa työskennellessään 10- vuotisen projektin kuvaamalla lastenkodin tyttöjen kanssa, tästä projektista tuli hänen taideterapiaopintojensa lopputyö, josta syntyi kirja ”Maailman ihanin tyttö”, nämä kirjassa esiintyneet valokuvat ovat kiertäneet näyttelynä ympäri maailmaa ja saaneet paljon huomiota osakseen. (Voimauttavan valokuvan menetelmä n.d.)

Valokuvan voimauttavaan käyttöön kuuluu neljä osa-aluetta: vuorovaikutus valokuvaustilanteessa, albumikuvat, omakuva sekä omien kuvien ottaminen. Opinnäytetyössäni käytin menetelmää soveltavasti käyttämällä osaa ideoista hyväkseni ja muuttamalla niitä pienten lasten kanssa työskentelyyn sopiviksi. Albumikuvat olivat työssä mukana vanhempien valitsemina kuvina. Molempien vanhempien tehtävänä oli valita kotikuvista heille merkityksellinen kuva lapsestaan. Lapset eivät valinneet kotikuvista omia kuvia, vaan omat kuvat otettiin päivähoidon aikana. (Savolainen 2009, 217 - 218; Savolainen 2004, 130 – 131.)

3.1 Voimautuminen

Voimautuminen tarkoittaa lapsen omaa positiivista kokemusta, jonka vain hän itse voi tuntea. Kokemus voi olla itsetuntoa vahvistava sekä saada lapsen tuntemaan it-

sensä tärkeäksi ja rakastetuksi! Voimautuminen ilmenee lapsella ollessaan valokuvan kohteena tavalla, jolla vain hänelle voi olla merkitystä. Voimautuminen käsitteenä korostaa yksilön valtaa ja subjektiivutta omaan elämäänsä. Voimautuminen merkitsee Juha Siitosen mukaan ihmisestä itsestään lähtevää sisäisen voimantunteen kasvuprosessia. Voimautumisen keskeinen lähtökohta on, että voimautumisen on lähdettävä ihmisestä itsestään, toinen ihminen ei voi häntä voimauttaa. Voimauttavassa valokuvauksessa kuvattava saa määritellä, millaisen kuvan hän haluaa itsestään otettavan ja millaisia ilmeitä ja tunteita hän haluaa kuvassa tuoda esille. Voimauttava valokuva menetelmää voidaan soveltaa vain jos voimautumisen käsitteeseen sisältyvät edellytyksen vallan käytön purkamisesta, tasavertaisuudesta ja kuvattavan itsemäärittely oikeudesta toteutuvat. Voimauttavassa valokuvassa itsemäärittely merkitsee sitä, että ihmisellä on oikeus itse valita, mitkä kuvat ovat hänen elämässään niin tosia, että ne määrittelevät hänen elämäntarinaansa. Miina Savolaisen mukaan voimautuminen käsite on käänös englanninkielisestä sanasta *empowerment*. Käsitteellä ei ole vielä vakiintunutta suomennosta, mutta hän itse on päättänyt käyttämään voimautuminen sanaa. Joissakin töissä käytetään valtauttamista, toimintakyvyn lisääntymisestä tai voimaantumista. (Savolainen 2009, 211 – 212.)

3.2 Mikä tekee valokuvasta toimivan ja terapeutin välineen?

Valokuvilla on paljon erilaisia merkityksiä. Valokuva ei ole pelkkä valokuva, vaan valokuva voidaan katsoa ja tuntea eri aisteilla. Valokuviiin liittyy syvällisiä muistoja. On elämää arvottavia valokuvia, joita otetaan mm. perhejuhlissa, niistä näkyy että tilaisuus on ollut arvokas ja tärkeä niiden järjestäjille. Perhealbumin rakentaja ja kuvaaja rakentaa albumia omista lähtökohdistaan, ei välttämättä lainkaan siitä näkökulmasta, mikä esim. lapsesta itsestään on ollut tärkeää. Elämän todelliset asiat, joista arki koostuu, saattavat jäädä kuvaamatta aikana, jolloin juuri näillä kuvilla saattaisi olla kuvattavalle suuri merkitys. Perhealbumiin kuvatusta kertomuksesta saattaa tulla aivan erilainen kuin se kertomus, jonka esimerkiksi lapsi itse lapsuudestaan muistaa aikaiset herätykset aamulla, jonka vuoksi päivähoitoon pukeutuminen on kaaosta. Kuvassa näkyisi kiukutteleva lapsi ja väsynyt vanhempi normaalina arki-aamuna. Usein raskaat elämänvaiheet jäävät kuvaamatta, vaikka juuri niiden kuvien avulla olisi helpompi käsitellä esille nousevia tunteita. Valokuvien avulla on helppo palata

asioihin ja tunnetiloihin tarvittaessa vielä vuosikymmentenkin päästä. Puuttuvilla kuvilla loukkaaminen ja vallankäyttö voi olla myös tietoista, poistetaan valokuvista haavoittavat kuvat. Voimauttavan valokuvan perusajatus on jokaisen yksilön henkilökohtaisen kokemuksen kunnioittamisessa. Perhealbumeita kannattaisi rakentaa yhdessä, näin kaikille tärkeät kuvat pääsisivät esille ja albumille tulisi erilainen merkitys. Myös lapset on tärkeää ottaa mukaan heti kun he tähän kykenevät. Nämä henkilökohtaiset ja perhealbumit rakentavat ihmisen elämäntarinaa. Albumien avulla on myöhemmin helppo palata tiettyyn elämänvaiheeseen tai tärkeään hetkeen, kun ne on kirjattu ylös. (Savolainen 2009, 211 – 214; Voimauttavan valokuvan menetelmä n.d.)

3.3 Valokuvaterapia

Valokuvan käyttö psykiatriassa ei ole uusi keksintö, vaan valokuvan ensimmäisestä käytöstä psykiatriassa mainitaan jo vuodelta 1856. Tällöin englantilainen psykiatri ja harrastajavalokuvaaja Diamond havaitsi, että valokuvan katselun olevan merkityksellistä potilaalle sekä henkilökunnalle. (Halkola 2009, 13 - 14.) Kansainvälisesti arvioidaan terapeuttisen työskentelyn alkaneen 70-luvulla, mutta Suomessa vasta 90-luvulla valokuva otettiin mukaan terapeuttiseen käyttöön. Valokuvaterapian käsitteistössä määritellään ”valokuvaterapia ammatillisessa terapiatyössä” sellaiseksi, joka tapahtuu terapeutin hoidossa sekä ”terapeuttinen valokuvaus”, joka on virallisen terapiatoiminnan piiriin kuulumatonta itseohjautuvaa taiteellista ilmaisua ja itsetutkimusta. Valokuvaterapia ei ole Suomessa itsenäinen terapiamuoto, vaan se on valokuvan ja valokuvauksen menetelmällistä käyttöä psykoterapiassa tai terapeuttisessa työssä. Valokuvaterapeutti-nimikettä ei käytetä Suomessa. (Halkola 2009, 14 – 15.) Miina Savolaisen kehittämä menetelmä voimauttava valokuva kuuluu terapeuttisen valokuvaterapian kategoriaan.

4 VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA TYÖN LÄHTÖKOHTANA

Varhaiskasvatuksen henkilöstön yhtenä tärkeimpänä työkaluna pidetään valtakunnallista Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita. Siihen on määritelty vuonna 2005 sisällölliset orientaatiot, jotka antavat kehykset ja raamit, jota päivähoiton pitäisi olla

toiminnaltaan ja kokemusmaailmaltaan. Kunnat tekevät oman Varhaiskasvatuksen suunnitelmansa lähtökohtaisesti niiden pohjalta. Hämeenkyrön kunnan Varhaiskasvatussuunnitelmaa päivitetään tällä hetkellä, sillä viimeksi päivitetty versio on vuodelta 2009. Varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa kunta huomioi strategian, omat linjaukset, tavoitteet sekä eri palvelujen sisällölliset tavoitteet. Kunnan sisällä laaditaan myös yksikköpohjaiset varhaiskasvatussuunnitelmat oman kunnan suunnitelman pohjalta. Yksiköissä esim. päiväkodeissa laaditaan lapsen oma varhaiskasvatussuunnitelma yhdessä vanhempien kanssa, tällöin suunnitelmasta käytetään arkikielellä nimeä VASU. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 9.)

4.1 Hyvinvoiva yksilöllinen lapsi

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on hyvinvoiva lapsi, joka mm. tulee kuulluksi ja nähdyksi, tulee kohdatuksi arvostettuna ja tasa-arvoisesti, hänen perustarpeistaan huolehditaan, hyväksytään omana itsenään sosiaalisena yksilönä ja kokemusmaailmaansa rikastutetaan. Tämä toteutuu laadukkaana opetuksen, hoidon ja kasvatuksen kokonaisuudella, joka on suunnitelmallista ja huomioitu turvallisuus kokonaisvaltaisesti muistaen. Varhaiskasvatuksen tavoite tukee mm. opinnäytetyöni tavoitetta lisätä yksilöllistä huomiointia. Lisäksi voimauttavan valokuvan toteutumiseksi lapsen tulee tulla kuulluksi ja nähdyksi omana itsenään. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 15.) Varhaiskasvatuksen keskeiset sisällöt sisältävät hyvinvoivan lapsen kasvua ja kehitystä tukevat ohjeet ja suunnitelmat. Sisällöt ovat matemaattinen orientaatio, luonnontieteellinen orientaatio, historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio, esteettinen orientaatio, eettinen orientaatio ja uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 26.) Opinnäytetyössäni huomioin mm. esteettistä orientaatiota, joka sisältää taiteen, luovuuden, kokemuksen, itseilmaisun ym. kasvatusta. Tämän sisältöalueen yhtenä tavoitteena ovat terveen minäkuvan luominen ja yksilöllisen ihmisen kasvun turvaaminen. ”Esteettinen orientaatio on laaja ja monitahoinen. Se avautuu havaitsemisen, kuuntelemisen, tuntemisen ja luomisen, mutta myös kuvittelun ja intuition avulla. Orientaation kohteista ja sen kohteisiin lapsille syntyy kauneuden, harmonian, melodian, rytmin, tyylin, jännityksen ja ilon, mutta myös niiden vastakohtien kautta omakohtaisia aistimuksia, tuntemuksia ja kokemuksia. Lapsen arvostukset, asennoituminen ja näkemykset alkavat hahmottua.

Ihmisenä ja ihmisyyteen kasvun kannalta samastuminen on yksi orientaation tärkeä prosessi.” (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 29.)

Valtakunnallisessa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2005 on useita mainintoja siitä, miten taiteellinen kokeminen ja siihen osallistuminen lisää lapsen yksilöllisyyden kehitystä sekä osallisuutta ryhmän jäsenenä (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 24). ”Henkilökohtaisen hyvinvoinnin edistämiseksi keskeistä on, että jokaisen lapsen yksilöllisyyttä kunnioitetaan. Henkilökohtaisen hyvinvoinnin edistämällä luodaan perusta sille, että kukin lapsi voi toimia ja kehittyä omana ainutlaatuisena persoonallisuutenaan.” (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 13.) Hämeenkyrön kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa 2009 on mainittu kasvatuspäämääräksi lapsen yksilöllisyyden ja ainutlaatuisuuden kunnioittaminen, henkilökohtaisen hyvinvoinnin edistäminen sekä terveen itsetunnon vahvistaminen (Hämeenkyrön kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2009). Pienten lasten päiväkotiryhmässä lapsen yksilöllinen perushoito vie suuren osan aikaa hoitopäivästä. Perushoito on tärkeää ja se on perusta hyvälle luottamussuhteelle lapsen ja hoitajan välillä. Opinnäytetyöni valokuvaushetkillä lapsi sai osakseen lisää ihailevia katseita ja huomiota, joka lisää hänen itsetuntoaan ja vuorovaikutustaitojaan. Valokuvaus on paitsi keino ilmaista itseään sanojen kanssa tai ilman, niin myös yksi keino lisätä lapsen luovuutta, joka taas kehittää vahvan itsetunnon (Harju 2009, 230).

4.2 Vuorovaikutus kielen kehityksen tukijana

Varhaiskasvatuksen tulee tukea lapsen kielen kehitystä tarjoamalla eri malleja kielen ja käsitteiden oppimiseen. Lapselle tulee tarjota puhetta, jota hän voi ymmärtää. Tätä varten lapsi tarvitsee virikkeitä ja toiminnallisen ympäristön, jossa voi havainnoida puhuttua ja ei kirjallista työtä. Lapsen kieli kehittyy leikissä, liikkumisessa, tutkimisessa ja taiteellisessa kokemuksessa ja sen ilmaisemisessa. Kieli on vuorovaikutuksen väline ja avain oppimiseen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 20; Kaskela & Välimäki 2006, 10.) Projektissa lapsen kielen kehittämistä huomioitiin lisäämällä vuorovaikutusta valokuvien käytöllä ja kuvaushetkillä. Kommunikointi lisääntyi myös tunnetasolla ja dialogisesti kuvaushetkillä. Kuvaajan tulee kuvaustilanteessa siirtää valta kuvattavalle niin, että kuvattava tulee nähdyksi niin, miten ha-

luaa. (Savolainen 2009, 218.) Vuorovaikutus lisääntyy tunnetason lisäksi sanallisessa vuorovaikutuksessa, jolloin lapsella on mahdollisuus keskustella esim. haluaako hän tulla valokuvatuksi vai ei. Lapsella on valtavasti opittavaa ja ihmeteltävää yhdessä aikuisen kanssa kameran käytöstä ja valokuvaustilanteesta. Yhteiset hetket valokuvien valintatilanteessa ovat erittäin vuorovaikutuksellisia: sanattomia, joissa käytetään eleitä ja sanallisia, joissa käytetään sanoja. (Harju 2009, 231.) Pienelle lapselle katseet ovat ensimmäiset kokemukset vuorovaikutuksesta toisen ihmisen kanssa. Tunneviestintää tapahtuu eleiden, ilmeiden, kosketuksien ja katseiden kautta ennen kuin lapsella on sanoja ilmaistaakseen itseään. Vanhemman ja valokuvaajan hyväksyvä katse on peili, jolla lapsi oppii näkemään oman itsensä ja millainen ihminen hän on. (Savolainen 2004, 134.)

Tärkeää ja huomioitavaa on jo pienen lapsen äänen ja mielipiteen kuuleminen päivähoitossa. Lapsen tulee saada tehdä valintoja ja ilmaista mielipiteitään, kuten tässä projektissani. Aikuinen ei voi valita lapsen kuvia lapsen puolesta eikä pakottaa lasta valokuvattavaksi vastoin hänen tahtoaan. Se miten lapsi itse tulkitsee omien kuviensa merkityksen, on lapsen oman itsemäärätelyoikeuden alainen. (Savolainen 2009, 212.) Itsemääräämisoikeus toteutuu, jos sosiaalihoitoa toteutettaessa ensisijaisesti huomioidaan asiakkaan mielipide, toivomus ja mahdollisuus osallistua oman hoidon toteutukseen. Asiakkaan asiat käsitellään ottamalla ensisijaisesti asiakkaan etu huomioon. (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 2000, 8 § ja 10 §.) Päivähoitoa ja perheitä sitovat eri lait ja lapsella on oikeuksia, joita tulee kunnioittaa mm. Lastensuojelulaki 2007, 2 § ja 8 §. Valtakunnallisessa Varhaiskasvatuksen perusteissa 2005 on määritelty varhaiskasvatuksen arvopohja, joka perustuu Lapsen oikeuksiin koskevaan yleissopimukseen, jossa yksi tärkeistä on lapsen ihmisarvo. Ihmisarvon periaatteisiin kuuluu mm. ”lapsen mielipiteen huomioon ottaminen.” (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 12.) Lasten oikeuksien julistuksessa on kaksi kohtaa lasten oman mielipiteen tärkeydestä: ”Lapsella on oikeus ilmaista omat mielipiteensä kaikissa itseään koskevissa asioissa ja ne on otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti. Lapsella on oikeus ilmaista mielipiteensä, kunhan ne eivät loukkaa muiden oikeuksia. Lapsella on oikeus saada tietoa.” (Lapsen oikeuksien sopimus lyhennettynä, 12. ja 13.)

4.3 Taidekasvatus ja luovuus minäkuvan vahvistajana

Kasvattajien tulee lisätä lapsen taiteellisia kokemuksia monipuolisesti, jotta lapsi voi kokeilla luovasti taiteen eri aloja. Kokeiluille tulee antaa aikaa ja siihen tulee sitouttaa koko työyhteisö. Taiteellisen kokemuksen ja itseilmaisun aikana lapsi voi kokea oppimisen riemua, eri aistien tuntemuksia ja mielikuvitusmaailman, jossa kaikki on mahdollista leikisti. Merkityksellisiä kokemuksia syntyy taiteen eri aloista. Se on lapsen mielestä kiehtovaa ja osallistaa hänet toimimaan virikkeelliseen toimintaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 23 -24; Kaskela & Välimäki 2006, 10.) Lasten taideopetukseen ja -kokemuksiin kuuluvat luovat ja rakentavat leikit, johon perustuu myös Roolipuvun päivän ottaminen mukaan projektiin. Roolipuvun päivänä lapsella oli paitsi taiteellinen, luova ja tutkiva kokemus samaistua roolihahmoonsa, myös itsemääräämisen oikeus valita itse pukunsa tai asunsa. (Piironen 2004, 321 – 322.) Varhaiskasvatuksessa tulisi taidollisen ja taiteellisen tekemisen olla tärkeässä asemassa. Päiväkoti voisi tarjota lapsille enemmän mahdollisuuksia osallistua kulttuurielämyksiin ja taiteisiin, jos vain aikuiset toimivat tiedollisena ja taitavana välittäjänä. (Kalliala 2012, 183.) Valokuvan käyttö projekti oli lapsille oikea kulttuuri- ja taide-elämys, joka huipentui kirjastossa järjestettyyn hienoon valokuvanäyttelymme avajaistilaisuuteen, jossa lapset olivat osallisena perheensä kanssa.

Minäkuva vahvistuu, kun lapsen lähellä oleva aikuinen oppii tunnistamaan lapsen eleet, ilmeet, liikkeet ja tunteet, joilla lapsi kommunikoi yksilöllisesti. Samalla myös vahvistuvat lapsen vuorovaikuttaminen ja itsensä hyväksyminen suhteessa toisiin ihmisiin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 19). Sosiaalisen katse kehittyy jo 6-18 kk ikäisellä lapsella niin, että hän tunnistaa oman erillisyytensä ja peilikuvansa. Hän tunnistaa itsensä ulkopuolisen silmin. Se miten häntä katsotaan, ihailaan ja millaista palautetta hän saa osakseen, vaikuttaa minäkäsityksen kehitykseen. (Halkola 2009, 51.) Pienellä lapsella on tarve tulla nähdyksi ja saada omilta vanhemmiltaan hyväksyntää, joka kantaa aikuisiän tasapainoiseen narsistiseen minäkuvaan omasta itsestä (Savolainen 2009, 219). Lapselle omakuvan kohtaaminen voi olla helpompaa kuin aikuiselle. Lapsi nauttii estottomammin oman kuvan katsomisesta. Omakuvan hyväksyminen johtaa oman itsensä hyväksymiseen ja myönteisemmän minäkuvan muodostamiseen omasta itsestä. Valokuvassa on mahdollisuus pukeutua satuolennoksi tai olla oman itsensä ihailun ja rakastamisen vertauskuva,

joka on sellaisenaan tärkeä osa oman minuuden rakentamista. (Savolainen 2004, 135 - 138.)

Savolainen 2008 kertoo osalla lastenkodissa kasvaneiden lasten ja nuorten minäku-
van vääristyneen ”samean ja vääristyneen” peilin vuoksi. Osa lapsista jää usein nä-
kymättömäksi vanhempiensa elämän vuoksi. Vanhempien elämä voi olla liian kii-
reistä, päihdeongelmaista tai väkivaltaista. Jos vanhemmat eivät ole saaneet itse ko-
kea arvostavaa nähdäksi tulemista lapsena, on heidän vaikea heijastaa puuttuvaa ko-
kemusta lapsilleen. (Savolainen 2008, 166.)

5 PROJEKTIN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Kunnallisessa päivähoitossa tavallisesti lasten vanhemmat antavat kirjallisen luvan
valokuvauksesta arjen dokumentointia varten vain päiväkodin omaan käyttöön. Va-
lokuvaus tapahtuu pääasiassa suuremmassa osassa aikaa päiväkotiryhmän aikuisten
ehdoilla. Kuvia otetaan vain aikuisen näkökulmasta, eikä lapsen. Opinnäytetyössäni
tarkoituksena on tuoda esille pienten lasten näkökulma ja oikeus itsemääräämiseen
valokuvaustilanteissa ja valokuvien käyttöön päivähoiton aikana. Ihannetilanteessa
lapsella tulisi olla aikaa valita sopiva kuvaushetki, kuvausasento, kuvattava paikka
ym. Lapselle pitäisi antaa myös oikeus valita ne kuvat, jotka laitetaan päiväkodin
seinälle esille, koska lapsen oma käsitys itsestään poikkeaa aikuisen, toisen ihmisen
käsityksestä. Lapsen kehitykselle on tärkeää saada valokuvata tai tulla kuvatuksi.
”Lapsi tai aikuinen kokee olevansa arvokas ja muistamisen arvoinen, kun häntä halu-
taan kuvata” (Harju 2009, 232).

Opinnäytetyön tavoitteena oli lisätä yksilöllistä huomiointia, antaa lapsille voimaut-
tava kokemus valokuvatuksi tulemisesta ja valokuvasta, antaa niille lapsille sanat,
jotka eivät vielä pysty omin sanoin ilmaisemaan mielipiteitään, vahvistaa lasten itse-
tuntoa, lisätä vuorovaikutusta sekä itsemääräämisen oikeutta. Tavoitteena oli myös
luoda uusi toimintamalli ja työmenetelmä osaksi Hämeenkyrön kunnan varhaiskas-
vatusta.

Valitsin Hiirulaisten ryhmän opinnäytetyöni tekemiseen siksi, että minun on käytännöllisempää tehdä työ omassa työyhteisössäni. Rajasin kohderyhmän pelkästään Hiirulaisten ryhmän lapsiin. Olimme suunnitelleet työyhteisöni kanssa valokuvan käytön työmenetelmän aloittamista keväällä 2013, suunnitellessamme toimintakauttamme kesällä 2012. Tein kesällä 2012 opinnäytetyösuunnitelmaa eri aiheesta, jonka jouduin hylkäämään yhteistyökumppanin puutteen vuoksi. Uusi opinnäytetyöaihe valokuvan käytön työmenetelmästä oli heti selvillä ja innostuin tekemään aiheesta uuden suunnitelman esimiehelleni ja ohjaavalle opettajalleni.

Opinnäytetyöni tutkimusongelma oli lapsen yksilöllinen huomiointi, mutta voimauttavan valokuvan menetelmää voi käyttää päiväkodin arjessa pienten lasten kanssa. Lapsen yksilöllinen huomiointi voi jäädä pelkästään perushoidon ja sylin tasolle pitkän hoitopäivän aikana, koska päiväkotiryhmät ovat usein suuria. Pienellä lapsella ei ole ehkä vielä sanoja ja sanavarastoa ilmaistakseen itseään, mikä johtuu lapsen kehityksestä. Pohdin, miten voisin lisätä huomiointia, itsemääräämisen oikeutta ja vuorovaikutusta näiden pienten lasten kanssa. Halusin uuden työmenetelmän, josta olisi hyötyä koko Hämeenkyrön kunnan varhaiskasvatukselle. Koska olin jo hieman tutkinut Voimauttavan valokuvan menetelmää aiemmin, päätin ottaa tämän soveltaen uudeksi menetelmäksi. Valokuva on yksi keino saada vielä puhumattoman lapsen ajatuksia ilmaistuksi. Valokuvauksella voi lisätä lapsen yksilöllistä huomiointia tavalla, johon lapsi voi itse osallistua yhdessä päiväkotihenkilöstön kanssa.

6 PROJEKTIN KULKU

6.1 Alkuraportti

Valokuvan käyttö -projektini alkoi suunnittelupäivänämme helmikuun lopussa 2013, jolloin pidin alkuraportin. Esittelin hyväksytyyn opinnäytetyösuunnitelmani työtiimilleni ja keskustelimme, miten koko tiimin tulisi sitoutua projektiin. Suunnittelimme, miten ryhdymme toteuttamaan päiväkodin arjessa valokuvan käyttöä projektiin osallistuvien lasten kanssa. Aikataulusuunnitelma tuntui realistiselta. Suunnitelmassa olin asettanut väli-aikaraportin ajankohdaksi maaliskuun lopun, jolloin tarkentuisi valo-

kuvanäyttelyn järjestelyt. Koska päiväkotimme tilat ovat rajalliset näyttelyn järjestämiseen, olin toivonut mahdollisuutta saada lasten valokuvataulut esille Hämeenkyrön kirjaston näyttelytilaan. Toin toiveeni ilmi, jolloin työkaverini innostuivat Hämeenkyrön kirjaston näyttelytilan mahdollisuuksista. Otin heti yhteyden kirjastotoimenjohtajaan, joka tarjosi näyttelytilan varauksien vuoksi meille toista tilaa käyttööme. Sovimme alustavasti näyttelyn avajaisten päivämääräksi keskiviikon 17.4.2013. Pyyysin kirjastotoimenjohtajalta apua näyttelyn pystytystä varten. Aikaistimme projektin aikataulua opinnäytetyösuunnitelmassa olevasta aikataulusta valmistumispäivämääräni vuoksi. Aikatauluni projektin suhteen lyheni noin kuukauden verran alkuperäisestä suunnitelmastani.

6.1.1 Alkuraportin jälkeen

Viralliset opinnäytetyön sopimuslomakkeet olivat kunnossa. Toivoin pääseväni aloittamaan projektini heti maaliskuun ensimmäisellä viikolla. Kirjoitin vanhemmille allekirjoitettaviksi lupa-anomuslomakkeen (Liite 2) sekä tiedotteen (Liite 3). Ensin tarkistimme esimiesteni kanssa sanamuotojen olevan sellaisia, jotta lasten vanhemmat ymmärtävät, millaisia lupia olen heiltä pyytämässä opinnäytettäni varten. Muutin lupa-anomuslomaketta esimiesteni toiveiden mukaisesti selkeämmäksi. Muutoksen jälkeen jaoin lasten vanhemmille asianmukaiset tiedotteet ja lupa-anomuslomakkeet nopeasti allekirjoitettaviksi. Lähes kaikki vanhemmat palauttivat sovittuna ajankohdalla jakamani lupa-anomuslomakkeet. Kaikki lapset, yhteensä 14 lasta, saivat osallistua projektiin toiveeni mukaisesti. Olin tyytyväinen tulokseen.

6.1.2 Vanhempien antama palaute tiedotteesta ja lupa-anomuslomakkeesta

Sain kolme palautetta tiedotelapusta. Ensimmäinen palaute koski Roolipuvun päivän ajankohtaa, joka oli väärin. Toinen tarkentava kysymys tuli kolmelta eri vanhemmalta, jotka halusivat tietää, tuovatko he perhealbumin valokuvat muistitikulla vai paperiversiona? Vastasin haluavani vanhempien valitsevat kuvat paperiversiona, koska halusin vanhempien keskustelevan valokuvista lastensa kanssa. Tiedotin asiasta muille vanhemmille heidän tullessaan päiväkodille. Pohdin, että tiedotetta kirjoittaessani oletin valokuvien olevan perhealbumissa paperivalokuvina, josta on helppo vali-

ta kuvat kirjekuoreen päiväkodille. Totesin, että oletukseni vuoksi en ollut tarkentanut tiedotteessa kuvien muotoa. Päätin, että tasa-arvon vuoksi kaikki vanhemmat tuovat paperiset valokuvat valokuvanäyttelyä varten.

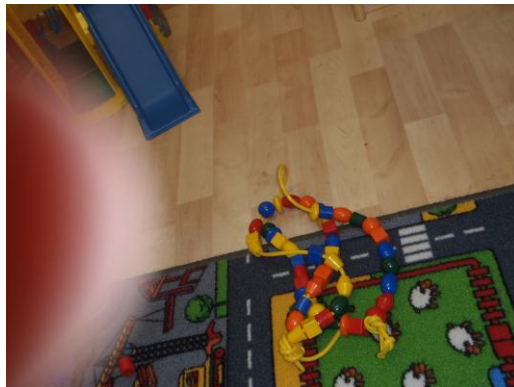
Erään perheen vanhempi kysyi tarkennusta oman lapsen osallisuudesta projektiin, koska lapsi oli jo täyttänyt kolme vuotta. Vanhempi kysyi asiaa opinnäytetyöni virheellisen nimen vuoksi. Olin opinnäytetyösuunnitelmassani laittanut opinnäytetyöni nimeksi ”Valokuvan käyttö alle 3-vuotiaiden päiväkotiryhmässä”. Tämä oli asiavirhe, jonka korjasin opinnäytetyön nimeä muuttamalla ”Valokuvan käyttö 0-3-vuotiaiden päiväkotiryhmässä”. Hiirulaisten ryhmässä on 0-3-vuotiaita lapsia, joten he kaikki kuuluvat tasa-arvoisesti mukaan projektiini. Mielestäni kaikki lapset, jotka ovat ryhmässämme asiakkaina, kuuluvat projektiin mukaan asiavirheestä ja iästä huolimatta.

6.1.3 Valokuvaaminen maaliskuun aikana

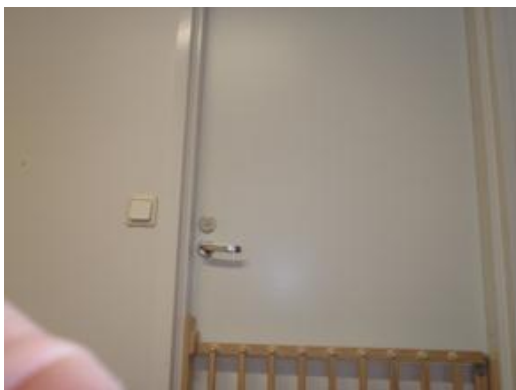
Maaliskuun aikana koko henkilöstömme osallistui lasten valokuvaamiseen ja huomioi lasten itsemääräämisoikeuden kuvaamisen suhteen. Olin sovittanut joidenkin lasten hoitoaikoja niin, jotta jokaisella lapsella oli mahdollisuus tulla valokuvatuksi mahdollisimman paljon. Jotkut lapset halusivat tulla kuvatuksi useasti päivien aikana. Oli myös lapsia, jotka eivät halunneet tulla kuvatuksi. Heidän kohdallaan kunnioitin heidän toivomustaan saada jatkaa leikkiä ilman valokuvaamista.

Kokeilin myös kameran antamista lapsille niin, että he saivat ottaa kameran omaan käteensä ja opetella valokuvan ottoa. Eräs pieni lapsi halusi kovasti koskea kameraa ja katsoa näytöstä kuvaa. Annoin kameran hänelle käteensä. Yritin opettaa hänelle, mistä painaa laukaisinta, jotta näytölle muodostuisi kuva. Lapsi on vasta yhden vanha, jolloin keskittymiskyky on erittäin lyhykestoinen. Hän kuitenkin sai painettua laukaisinta, jolloin kuvaksi muodostui valokuva, jossa näkyy matto ja toisen lapsen jalat (kuva). Annoimme lapsille mahdollisuuden kokeilla kameran käyttöä ja kuvanottoa. Joillakin lapsilla oli nopeasti mielessä mitä halusivat kuvata. Heidän kuvikseen tuli yllättäen mm. huonekaluja, leluja, koruja, toisen lapsen jalkoja, ovi ja portti. Eräs lapsi halusi ottaa kuvan omasta nimikoidusta vaatelokerikostaan, jossa oli hänen oma

nimensä ja kuvamerkkinsä. Osalla kuvanottaminen tuotti vaikeuksia keskittymisen vuoksi. Heidän kuvissaan usein näkyi toisessa kulmassa osa sormeista, eikä kuva ollut tarkentunut selväksi (kuva).

Lapsen käyttäessä kameraa hämmästyin siitä, miten lapsi hahmottaa ympärillään olevaa maailmaa. Toki lapsi tarvitsee paljon aikuisen ohjausta ja apua ottaessaan valokuvia, mutta hän ymmärtää hyvin nopeasti napin, josta kamera vangitsee kuvan. Siirtäessäni valokuvia kamerasta lasten omiin kansioihin muistitikulle hämmästelinkin eniten lasten ottamia kuvia. Eräs lapsi oli ottanut kaksi eri kuvaa päiväkotiryhmämme ovesta, jossa on portti edessä. Ovi näytti lapsen kuvakulmasta suurelta ja portti näkyi myös alakulmassa (kuva). Mietin, miksi lasta oli kiehtonut oven kuvaaminen. Toinen lapsi oli ottanut kuvaa ryhmämme suuresta punaisesta sohvasta (kuva). Sohva oli kuvassa tarkasti edestäpäin kuvattuna. Kolmas lapsi oli halunnut kuvata kolme erilaista lelua. Eräs päivittäin nukkeja hoivaava lapsi oli halunnut valokuvata nukkeja niin paljon, että hänen kansiossaan oli monia nukkekuvia eri kuvakulmista.

Roolipuvun päivänä kaikilla lapsilla oli jotain itse valitsemaansa yllään kuvaushetkellä. Isommat lapset halusivat pitää roolipukujaan yllä koko hoitopäivän ajan. Osa lapsista oli pukeutunut roolipukuun, joka esitti jotain satuhahmoa: oli prinsessoja, kuningas, lohikäärme, metsän kuningatar ym. Pienemmät lapset eivät osanneet vielä ikänsä vuoksi valita roolipukua, mutta he olivat saaneet aamulla valita ylleen hoitovaatteensa tai siihen kuuluvan asusteen. Roolipuvunpäivän tavoite oli saada lapselle myös itsemääräämisoikeuden valita oma hoitoasu tietyinä päivinä. Tavoite ylitti kaikki odotukset päivälle. Lapset olivat riemastuksissaan ja hehkuivat iloa ollessaan valokuvattavana valitsemassaan puvussa. Kehuimme ja ihastelimme onnellisia ja iloisia lapsia, jotka innokkaasti osallistuivat kuvaukseen omavalintaisessa kuvauspaikassa ja kuvausasennossa (kuvia).

6.2 Väliraportti maaliskuun lopussa

Maaliskuun lopussa oli väliaikaraportti viikkopalaverimme yhteydessä. Tarkistimme, missä vaiheessa valokuvien suhteen olimme, kuinka monelta lapselta puuttui valokuvanäyttelyä varten taulu tai kehys sekä keneltä puuttuivat vanhempien tuomat valokuvat? Totesimme, että monelta lapselta puuttuu jotain. Päätimme alkaa kysymään puuttuvia valokuvia ja tauluja, sillä valokuvanäyttelyyn oli enää noin kolme viikkoa aikaa.

Keskustelimme käynnistäni Hämeenkyrön kirjaston ns. Kirjastokassin tilaan, jossa valokuvanäyttely järjestettiin. Käydessäni katsomassa tilaa suunnittelimme kirjastonhoitajan kanssa niin, että siirtäisimme vitriinipöytiä kirjaston tiloista Kirjastokassin tiloihin. Asettaisimme lasten valokuvataulut vitriinipöydille hyllyjä nojaamaan. Kaikki taulut eivät mahtuisi vitriinipöydille kokonsa vuoksi, jonka vuoksi suunnittelin voivani asettaa loput taulut kirjaston kauniisiin tuoleihin niin, että tuolit toimivat taulujen jalkoina. Pohdin pettyvätkö ne vanhemmat, joiden lapsen taulu on tuolin päällä eikä pöydän päällä? Päätin, että valokuvataulut eivät kilpaile toisiaan vastaan kauneuskilpailussa tai arvojärjestyksessä. Mielestäni on pääasia, että saamme mahdollisuuden julkistaa lasten kuvia Hämeenkyrön kirjaston tiloissa. Minun tulisi näyttelyn avajaisissa korostaa vanhemmille, että valokuvanäyttelyn tavoite ei ole kauneuskilpailu, vaan kaikki taulut ovat samanarvoisia ja yhtä tärkeitä seisovat ne tuolin tai pöydän päällä.

Olin tehnyt kutsut vanhemmille ja esimiehille näyttelyn avajaisiin (Liite 4). Toisen kutsun suunnittelin lähettäväni sähköpostilla kuntamme varhaiskasvatuksen aluepäälliköille, jotka jakaisivat sitä alueensa päivähoitoyksiköihin sekä perhepäivähoitajille. Halusimme kutsua näyttelyn avajaisiin pelkästään vanhemmat lapsineen, sillä aion pitää näyttelyn alussa heille lyhyen loppuraportin projektista. Toivoin tilaisuuden olevan meille kaikille pieni, lämmin hetki nauttia lasten riemusta omien taulujensa rinnalla. Lähetin saman kutsun myös tiedoksi sähköpostitse varhaiskasvatuksen toimistosihteerille, jotta hän voisi laittaa kutsua myös jakoon.

Suunnittelimme, että huhtikuun ensimmäisellä viikolla minä katsoisin lasten kanssa rauhassa läpi kahden kesken heidän omat valokuvansa, joita olemme ottaneet maaliskuun aikana. Lapsi voisi kertoa joko sanoin tai sormea osoittamalla, mitkä kuvat lapsi valitsee omaan tauluunsa valokuvanäyttelyyn. Huhtikuun toisella viikolla voisin kaikki n. 140 valokuvaa kehitettäväksi Hämeenkyrössä olevaan valokuvausliikkeeseen. Kuvat saatuani voisin alkaa asettelemaan valokuvia tauluihin paikoilleen. Keksimme varasuunnitelman jos aikataulumme ei riitä: kokoonnumme näyttelyviikolla työpaikalle kokoamaan tauluja näyttelyä varten. Innostuin ajatuksesta, sillä työtiimini tulisi omalla ajalla yhtä innokkaana rakentamaan valokuvanäyttelymme tauluja! Sovimme vievämme taulut näyttelyn avajaisen edellisenä päivänä Hämeenkyrön kirjastoon ja alamme pystyttämään valokuvanäyttelyä.

6.2.1 Väliraportin jälkeen

Totesin aikatauluni olevan myöhässä viikon poissaoloni vuoksi. Olin lähettänyt työtiimilleni useita tekstiviestejä ohjeistaakseni heitä projektin suhteen. Työtiimi oli kuitenkin vaiheessa, jonka vain minä voisin suorittaa yhdessä lasten kanssa. Minun piti kiireesti aloittaa vaihe, jossa lapsi kerrallaan saisi valita omat kuvansa tauluunsa. Muutimme viikkosuunnitelmaa lasten kuvien valinnan vuoksi. Aamupalan jälkeen otin lapsen kerrallaan syliini ja menimme kuvat läpi. Muut hoitajat huolehtivat lasten ulkoilun ja siihen liittyvät toimenpiteet. Tehokkaan päivän vuoksi saimme suurimman osan lasten kuvien valinnasta järjestettyä.

Kaksi lasta jäi valokuvien valinnasta pois siksi, että heille oli merkitty vapaapäiviä. Huomasin heidän olevan poissa vielä seuraavana päivänäkin, jolloin minun tulisi viedä jo valokuvat kehitettäväksi. Soitin heidän vanhemmilleen lasten mahdollisesta tuomisesta hetkeksi päiväkodille, jotta he voisivat valita omat valokuvansa valokuvanäyttelyä varten. En voinut edes ajatella sitä mahdollisuutta, että joutuisin valitsemaan lapsen puolesta heidän tärkeät voimaannuttavat valokuvansa. Silloin tavoite ei toteutuisi. Vanhemmat lupasivat tuoda lapset kuvavalintaa varten paikalle.

Teetin lasten valokuvat paperikuviksi paikallisessa valokuvausliikkeessä. Aloimme seuraavana työpäivänä asetella valokuvia tauluihin lasten päiväuniaikaan. Saimme osan tauluista päivän aikana valmiiksi. Olimme sopineet työtiimini kanssa jatkavamme illalla taulujen kokoamista omalla ajallamme, jotta saisimme taulut valmiiksi avajaisiin. Olin ylpeä omasta työtiimistäni, josta löytyy henkilöitä, jotka haluavat omalla vapaa-ajallaan tulla mukaan auttamaan ja tekemään töitä! Ilman heitä en olisi saanut tauluja yksin valmiiksi tai minulla olisi mennyt oma vapaa-aika kahtena iltana yömyöhään saakka töitä tehdessä.

6.3 Loppuraportti ja valokuvanäyttely

Pidin näyttelyn alussa lyhyen loppuraportin, jossa kerroin opinnäytetyöni ideasta, projektin alusta, tavoitteista, haasteista, tavoitteiden toteutumisesta ja työmenetelmän aloittamistoiveista muissa Hämeenkyrön päivähoidon yksiköissä. Kerroin myös, että

olin kirjoittanut jokaiselle lapselle pienen henkilökohtaisen viestilapun taulujen taakse muistoksi, jossa kerroin noin kahdella lauseella jotain positiivista lapsesta projektin aikana. Olin kopioinut viestilaput myös vanhemmille. Raportin jälkeen vanhemmat kiersivät lastensa kanssa näyttelyn ja kirjoittivat vieraskirjaan nimensä. Kaikki kiittelivät näyttelystä ja vaikuttivat iloisilta ja kiinnostuneelta näyttelyä kohtaan. Alakuvassa myös voimauttava kuva minusta itsestä hetkeltä, jonka koin upeaksi ”helpotuksen hetkeksi” näyttelyn avajaisten jälkeen (kuvia).

7 PROJEKTIN ARVIOINTI JA POHDINTAA

7.1 Projektin aikataulu ja aikataulussa pysyminen

Allekirjoitin sopimuksen opinnäytetyön tekemisestä Koulukadun päiväkodin aluepäälliköin kanssa helmikuun lopussa. Anoin myös tutkimuslupaa Hämeenkyrön kunnalta opinnäytetyön tekemistä varten Hiirulaisten ryhmässä (Liite 1). Pidin alkuraportin työtiimimme suunnittelupäivänä 28.2.2013. Sen jälkeen pyysin vanhemmilta viralliset luvat opinnäytetyötäni varten. Kirjoitin vanhemmille lupa-anomuslomakkeen mukaan saatteeksi tiedotteen, jossa kerroin tarkemmin valokuvan käytöstä ja työmenetelmästä. Heidän tuli palauttaa lupa-anomuslomakkeet allekirjoitettuna 7.3.2013 mennessä. Valitsin projektiini kaikki ryhmän lapset, sillä he saivat osallistua opinnäytetyöhöni juuri niin, kuin olin toivonut. Projektin valokuvaajana toimin pääasiassa minä itse muun henkilökunnan kanssa, jolloin ei syntynyt palkkakuluja.

Valokuvasin lapsia noin kahden kuukauden aikana (maalis-huhtikuussa) pienryhmäpäivinä sekä muulla ajalla toteuttaen lasten omaa tahtoa. Kokosin jokaisen lapsen omat valokuvat muistitikulle säännöllisin väliajoin noin kerran viikossa. Vanhempien tehtävänä oli valita maaliskuun aikana perhevalokuvista kaksi valokuvaa, jotka heidän mielestään olivat omaa lasta kuvaavimmat ja olivat vanhemmille merkityksellisiä. Useimmat vanhemmat toivat paperivalokuvia melko pian projektin alussa. Molemmat vanhemmat valitsivat omat kuvansa itse. Heidän tehtävänä oli myös esitellä valitsemansa kuva lapselleen kotona, jotta valokuvista tulisi pientä keskustelua ja ne herättäisivät positiivisia tunteita. Vanhempien tehtävänä oli myös toimittaa valokuvia varten taulut, joihin valokuvat asetettiin näyttelyä varten. Osa vanhemmista toi heti taulun, mutta noin puolet vanhemmista toi vasta huhtikuun ensimmäisellä viikolla taulun. Taulujen tuominen päiväkodille ei toteutunut suunnitelman mukaisesti. Viivästys ei haitannut taulujen kokoamista lainkaan.

Maaliskuun 19. päivä 2013 lapsilla oli oman Roolipuvun päivä, johon lapsi itse sai päättää vaatetuksensa tai asunsa valokuvausta varten. Huhtikuun toisen viikon aikana katsoin jokaisen lapsen kanssa hänen valokuvansa läpi. Valokuvien valintatilanne

viivästyi oman poissaoloni vuoksi, mutta sain kirittyä aikataulun kiinni nopeasti toimintoja muuttamalla. Lapsi itse sai valita kuvistaan vähintään 10 kpl. Teetin samalla viikolla paikallisessa valokuvausliikkeessä kuvat paperivalokuviksi näyttelyä varten. Valokuvista muodostuneet kustannukset maksoi Koulukadun päiväkotii. Valokuvat maksoivat alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen enemmän, koska emme olleet huomioineet valokuvausliikkeen vaatimaa kehitysmaksun perusosaa lainkaan. Mielestäni valokuvista koitunut maksu ei kuitenkaan ollut liian suuri päiväkodin maksettavaksi.

Loppunäyttely oli huhtikuussa Hämeenkyrön kirjaston tiloissa. Näyttelyn avajaiset olivat 17.4.2013, jolloin kirjastoon saapuivat kutsuna saaneena kaikki Hiirulaisten perheet lukuun ottamatta yhtä perhettä, joiden poissaolosta kuulumme ennalta. Paikalle saapuivat myös kutsuttuna varhaiskasvatuksen johtaja sekä aluepäällikkömme. Näyttely oli kirjastossa yleisölle avoinna 18. – 29.4.2013. Projektin aikataulu pysyi koossa opinnäytetyösuunnitelman mukaisesti.

7.2 Tavoitteiden toteutuminen

Tavoitteet toteutuivat projektista saadun palautteen perusteella hyvin. Valokuvanäyttelyn vieraskirjassa oli paljon näyttelyvieraiden nimiä ja kiitosviestejä, jotka vahvistavat lapsi- ja nuorisotyön parissa tehtävien projektien olevan tarpeellisia ja tärkeitä. Lasten voimauttavaa kokemusta en voi mitata, koska voimauttavan kokemuksen voi tuntea vain lapsi itse. Myöskään itsetunnon vahvistumista en voi mitata. Uskon kuitenkin, että lapset saivat kuvaustilanteista, kuvien valintatilanteesta sekä näyttelyn avajaisten aikana omasta taulusta saadusta ihailevasta palautteesta paljon positiivista palautetta osakseen vanhemmiltaan sekä meiltä kaikilta projektiin osallistuneilta henkilöiltä. Heidän saamansa positiivinen, kannustava ja hyväksyvä palaute omasta itsestään on se kantava voima, joka säilyy kantavana voimana aikuisikään saakka. Muistuttavana tekijänä on oma kuvataulu.

Yksilöllinen huomiointi toteutui hienosti, sillä panostimme aikaa lasten kuvaushetkiin ja kuvien valintatilanteeseen. Kuvaushetket olivat riemastuttavia ja saivat meidät nauramaan ilosta lasten hassutellessa ja ollessaan juuri sellaisia, kuin he aina ovatkin.

Otin kuvia heidän ollessaan iloisia tai vakavampia, mikäli sain luvan ottaa kuvan. Pohdin jälkeenpäin, että olisiko normaalisti mahdollisuus panostaa näin paljon aikaa kuvaushetkille, jos projektin aikataulu olisi esimerkiksi koko toimintavuoden pituinen?

Itsemääräämisen oikeus toteutui valokuvaustilanteissa, jolloin lapsi sai päättää tulla kuvatuiksi tai olla tulematta kuvatuiksi. Pieni osa lapsista ei halunnut tulla kuvatuksi, jolloin heidän näyttelytaulussaan ei ollut montaa kuvaa itsestään. Erään lapsen vanhempi tiedosti tämän omassa lapsessaan itse. Tämä oli lapsen oma kunnioitettava päätös. Lapset itse valikoivat kuvauspaikan, asennon, eleet ja ilmeet ym. Lapset valitsivat itse valokuvansa tauluunsa lukuun ottamatta vanhempien kotialbumista valitsemaa kahta valokuvaa. Itsemääräämisen oikeus toteutui yli odotusten myös Roolipuvun päivänä, jonka tavoite oli saada lapsille oma oikeus valita asunsa tai pukunsa.

Vuorovaikutuksen ja sanattomien lasten kanssa kommunikointi lisääntyi huomattavasti. Lapset selvästi rohkaistuivat ja sanattomat pienet lapset osasivat osoittaa sormellaan mitä kuvia he halusivat ottaa mukaan tauluunsa. Sanattomat lapset oppivat elekielellä ilmaisemaan EI ja KYLLÄ niin, että osasimme tulkita heidän tahtonsa. Pohdin erään pienen lapsen kohdalla vuorovaikutusta minun kanssani projektin aikana. Lapsi ei ollut aiemmin, ennen projektin alkua ilmaissut minulle sanoin mielipiteitään, vaikka olin kuullut hänen juttelevan lauseilla muille hoitajille jäädessään ilta-päivällä muutaman lapsen ja hoitajan kanssa keskenään odottamaan vanhempiaan. Ajattelin lapsen olevan ujo ja arka minua kohtaan. Kuvaustilanteissa hän käytti vain ”ei” ja ”joo” sanaa. Nyt projektin jälkeen huomasin eräänä päivänä lapsen puhuvan minulle upeasti lauseilla ja rohkeasti. Hän oli rohkaistunut minua kohtaan. Tämä tuntui upealta. Uskon vahvasti, että yhteisellä ajallamme, yksilöllisellä huomioinnilla projektin aikana oli positiivinen vaikutus vuorovaikutukseemme. En tiedä onko satumaa, mutta osa ryhmämme lapsista on mennyt joissakin kehityksen osa-alueilla hurjasti eteenpäin. Se on huomattava ero verrattuna helmikuun tilanteeseen. Uskon kuitenkin, että voimakkaalla positiivisuuden latauksella on ja oli vaikutuksensa lasten elämään.

Kasvatuskumppanuuden lisääminen tuli ”plussana” yllättäen mukaan, jota en ajatellut suunnitelmassa lisätä tavoitteeksi. Jatkossa lisäisin tämän tavoitteeksi siksi, että

vanhempien osallistaminen ja kasvatuskumppanuuden lisääminen on tärkeä osa tätä projektia ja päivähoitoa. Ilman heitä ei olisi projektia. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa sekä päivähoitolaissa on maininnat, joissa varhaiskasvatuksen henkilökunnan tulee tehdä yhteistyötä lasten vanhempien kanssa ottamalla vanhempia mukaan lapsen päivähoiton arjessa tapahtuviin toimintoihin. Heidän tulee tehdä kasvatustyötä yhdessä kasvatuskumppanuuden ilmapiirissä lapsen kehityksen, oppimisen ja kasvun tukemiseksi. Vanhemmilla on kasvatust vastuu omasta lapsestaan, mutta päivähoitolla on tavoitteena tukea vanhempia heidän kasvatustehtävässään. (Laki lasten päivähoitosta, 304/1983. 2 a §; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31 – 32.)

7.3 Projektin eettisyys

Opinnäytetyötä tehdessä toimin eettisesti pyytäessäni lasten vanhemmilta viralliset luvat tutkimustani, projektityyppistä opinnäytetyötäni varten. Koska itsekkin olen päivähoitoikäisen lapsen äiti, pidin tärkeänä asiana huolehtia lasten vanhempien oikeuden saada tietoa myös projektista sellaisena kuin sen olin suunnitellut. Uskon, että molemminpuolisen luottamuksen vuoksi kaikki vanhemmat osallistuivat projektiin heti alusta alkaen. Lupasin, etten paljasta salassapitovelvollisuuttani, joka minulla on päivähoiton ammattilaisena aina läsnä. Tutkimuksessa esille tulevat seikat myös jäävät luottamuksellisiksi. Tutkimusta varten olen hankkinut tietoa ”hyvällä tieteellisellä käytännöllä”, joka eettistä tiedonhankintamenetelmän kestämistä. (Vilkkä 2005, 30.) Valokuvaustilanteissa olen toiminut tasa-arvoisesti lasten omaa ”ääntä” kunnioittaen. Jokainen projektissa mukana ollut lapsi on tullut nähdyksi ja kuulluksi.

”Voimauttavan valokuvan keskeinen väittäjä on, että ammatillisuus voi olla rakkaudellista, jos se on dialogista. Menetelmässä ammatillisuus ymmärretään vasta- vuoroisempana, kuin hoidollisessa työssä perinteisesti. Voimauttavan valokuvan menetelmässä ajatellaan, että identiteettityön pitäisi olla keskeinen osa perustehtävää kaikessa ihmistyössä. Menetelmä ottaakin kantaa ihmistyön vaikuttavuuteen ja eettiseen laadukkuuteen.” (Voimauttavan valokuvauksen menetelmä n.d.) Pohdin projektin aikana menetelmän syvällisempää käsittelyä. Mikäli menetelmän koulutuksen jälkeen haluaisin aloittaa projektin hieman vanhempien lasten kanssa, olisi heidän kans-

saan työ jo syvällisempää ja mahdollisuudet mielikuvituksen käyttöön suuremmat, koska heillä olisi kokemusta elämästä enemmän kuin pienillä lapsilla. Menetelmä on suuri mahdollisuus vaikuttaa lasta näkemään korjaavasti oma itsensä. Miina Savolainen kehitti työn juuri lastensuojelun parissa huomattessaan rakkautta ilman jäävien lasten jäävän sosiaalityöstä huolimatta ilman rakastetuksi tulemista, koska työmme on ammatillista.

7.4 Projektin haasteet

Projektin haasteina oli lasten äkilliset sairauspoissaolot, jotka ovat normaaleja sairauspoissaoloja pienten lasten ryhmässä. Osa lapsista oli sairaana Roolipuvunpäivänä tai pienryhmäpäivinä, jolloin jouduin järjestämään heidän hoitopäiviään niin, että voisin kuvata heitä yhtä paljon kuin muita lapsia. Tarkoitus oli kuvata heitä tasarvoisesti, mutta se ei aina toteutunut lasten kieltäytymisestä johtuen. Haasteeksi tuli yllättäen myös oma äkillinen poissaoloni, joka siirsi aikataulua viikolla. Sain kuitenkin aikataulun nopeasti kiinni palattuani takaisin töihin. Totesin, että yhden viikon poissaolo näin lyhyessä projektissa voi olla todella iso riski projektin onnistumisen kannalta.

Valokuvien valintahetkellä oli haasteena saada pikkuruiset, sanattomat lapset valitsemaan omat valokuvansa taulujansa varten. Kerroin heille heidän valokuvistaan ja valokuvaustilanteista saman lailla kuin muillekin, mutta ennalta tiesin keskustelumme jäävän yksipuoliseksi. Hienosti pikkuruiset, sanattomat lapset osasivat näyttää sormillaan minulle kuvansa. Olin heistä ylpeä, sillä he ylittivät hienoiset odotukseni valinnan suhteen. Pikkuruisten lasten kohdalla pohdimme myös valokuvatuksi tulemista, toteutuuko siinä heidän toiveensa oikeasti? He olivat aina valmiita kuvattavaksi, kun lähestyin heitä kameralla. Eräs työttömäni hoitaja huomautti minulle, että voiko lapsi enää kieltäytyä, kun lähestyn häntä nopeasti kameralla? Huomautus oli aiheellinen ja pohdimme tästä syystä asiaa jonkin aikaa. Itse olen sitä mieltä, että pienten lasten kanssa toimiessa on oltava nopea eri tilanteissa. He ovat erittäin nopeita liikkeissään. Jos lapsi olisi lähtenyt kameran edestä pois tai ilmaissut elekielellä EI, olisin jättänyt hänet kuvaamatta. Lapsi usein halusi nähdä heti kuvansa kameran näytöltä ja kuvaa ihailtiin ja esiteltiin kavereille.

Käytin paljon lastentarhanopettajalle kuuluvaa viikoittaista suunnittelu-aikaa valokuvien siirtämiseen omiin kuvakansioihin muistitikulle, kuvien valintahetkeen, erilaisen projektin paperitöiden korjauksiin, ym. Projektin jälkeen on myönnettävä, että moni muu tärkeä asia on pakotetusti jäänyt hoitamatta, sillä opettajan suunnittelu-aika viikon aikana on vain 3 h 15 min. Eniten olen tehnyt projektia iltaisin ja öisin omalla vapaa-ajallani. Projektiin piti tehdä paljon tiedotteita, kutsuja, lupa-anomuksia. Näyttelyn kokoaminen ja taulujen valmistelut veivät useita tunteja. Ajoin Hämeenkyrön alueella paikasta toiseen viemässä ja hakemassa näyttelyyn tarvittavia pöytäliinoja, tauluja, pidikkeitä, liimalappuja sekä valokuvien kehittämiseen liittyvät ajomatkat ym. Soitin useita puheluita eri toimijoille, jotta projekti pysyi aikataulussaan. Sähköpostiviestintä on ollut runsasta. Vaikka ajankäyttö oli haaste pienten lasten perheelliselle, työssäkäyvälle ja opiskelevälle perheenäidille, niin selvisin projektin aikataulusta ajoissa.

7.5 Valokuvan käytön työmenetelmä jatkoissa

Näyttelyssä oli vieraana varhaiskasvatuksen johtaja, joka kiitospuheessaan toivoi ja uskoi tekemästäni menetelmästä tulevan uusi työmenetelmä Hämeenkyrön kunnan varhaiskasvatukseen. Tein työmenetelmästä ohjeen, mitä kaikkea pitää huomioida, kun suunnittelee aloittavansa valokuvan käytön toimintakaudella: Valokuvan käyttö menetelmän aloituksen vinkit (Liite 5). Se missä aikataulussa ja koska muut ryhmät haluavat sen aloittaa on heidän päätettävissään aikanaan. Tekemästäni työmenetelmän mallista on helppo soveltaa työryhmän mukaiseksi ja siihen voi lisätä erilaisia hienoja teemoja. Esimerkiksi tehdään jostain sadusta näytelmä, jossa olisi omavalintainen roolipuvustus tai Minä olen isona työmies – päivä. Tällaisesta kuvausmateriaalista syntyy hienoa kuvausmateriaalia. Ideoita voi kysyä myös lapsilta.

Valokuvan käyttö on helppo ottaa mukaan arjen toimintaan, sillä kuvaajan ei tarvitse olla ammattivalokuvaaja. Jos haluaa ottaa myös ammattilaisen valokuvaamaan lapsia, se on sallittua ja kuvista voisi saada taiteellisempia kuin minun ottamani tässä projektissa. Ammattivalokuvaajaa käyttäessä pitää kuitenkin muistaa valta-aseman siirto lapselle, jonka ammattivalokuvaaja ottaa tietoisesti itselleen. Tällöin projektin

ohjaajan tulee olla tarkkana antaessaan ohjeita ennen valokuvaamisen alkamista ja varmistaa lapsen oman itsemääräämisen oikeuden toteutumisen. Ammattivalokuvaaja on taiteilija, joka saattaa ohjata kuvaustilanteen erilaiseksi ja muokata kuvauspaikan ja lapsen kehon kielen erilaiseksi, kuin lapsi itse haluaisi. Sellaisessa tilanteessa voimauttava valokuvaus ei toteudu. Mikäli kuitenkin päädytään valokuvaamaan itse päiväkodin omalla kameralla, kuten Hiirulaisten ryhmässä, niin kameran ei tarvitse olla hieno järjestelmäkamera, vaan tavallinen digikamera riittää kuvanottoon. Tavallinen digikamera on helpompi myös lapsen käsitellä ja opetella kuvanottoa.

Jos tekisin työn uudelleen, niin aloittaisin toimintakauden alussa elo-syyskuussa jatkaen keväeseen. Pidemmällä aikajaksolla lapsen kasvu kehitys tulisi hyvin esille ja olisi enemmän aikaa toteuttaa lasten ideoita. Vanhempien osallistaminen ja innostaminen on tärkeä seikka. Menetelmä pitää osata markkinoida niin, että työtiimi voi toimia vapaammin lapsen kanssa kuten omassa työssäni. Kaikkein tärkein seikka projektin onnistumiseen on motivoitunut, innostunut työtiimi, hyvä suunnittelu ja sen johtaminen. Jos työtiimiä ei saa sitoutettua ja innostettua, yksin on vaikea tehdä työtä. Pohdin opinnäytetyöraporttia kirjoittaessani millainen vaikutus voisikaan olla koko toimintakauden aikana toteutetulla menetelmällä, kun näin lyhyellä projektilla on jo näin hieno, positiivinen vaikutus?

7.6 Projektin tulos

Projektin tuloksena voin todeta sen onnistuneen tavoitteiden ja aikataulun osalta erittäin hyvin. Projekti lisäsi paitsi lasten ja aikuisten välistä vuorovaikutusta, niin myös henkilökunnan keskinäistä vuorovaikutusta sekä erityisesti vanhempien ja henkilökunnan keskinäistä vuorovaikutusta kasvatuskumppanuudessa. Projekti antoi minulle itsevarmuutta soveltaa jo käytössä olevia keinoja, kehittää uusia työmenetelmiä sosiaalialalle ja toimia eri yhteistyötahojen kanssa yhteisen työn hyväksi.

Projekti vahvisti henkilökunnan työilmapiiriä entistä positiivisemmaksi, sillä menetelmässä keskinäinen luottamuksen suhde kaikkien osapuolten kesken on tärkeää.

Projektin tuloksena syntyi Hämeenkyrön kunnan varhaiskasvatukselle valokuvan käytön menetelmästä uusi työmenetelmä, josta olen tehnyt Hiirulaisten ryhmän ”näköisen” mallin ohjeineen.

Kiitos

pienille valokuvatähdillemme,

vanhemmille,

Hiirulaisten ryhmän aikuisille,

Hämeenkyrön kunnan varhaiskasvatukselle ja kirjastolle.

Kiitos teille, jotka kävitte tutustumassa ikiomaan valokuvanäyttelyymme!

LÄHTEET

Halkola, U. 2009. Mitä valokuvaterapia on? Teoksessa Halkola, U., Mannermaa, L., Koffert, T. & Koulu, L. (toim.) Valokuvan terapeuttinen voima. 1.painos. Helsinki: Duodecim Oy, 13 – 22.

Harju, V. 2009. Lapsi linssin takana – valokuvaus lastensuojelun työvälineenä. Teoksessa Halkola, U., Mannermaa, L., Koffert, T. & Koulu, L. (toim.) Valokuvan terapeuttinen voima. 1.painos. Helsinki: Duodecim Oy, 229 - 237.

Hämeenkyrön kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2009. Viitattu 9.5.2013. <http://m.hameenkyro.fi/palvelut/kasvatus-ja-opetus/varhaiskasvatus/hoitopaikan-hakeminen/varhaiskasvatussuunnitelma/>.

Kalliala, M. 2012. Leikki ja taide varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Lastentarhanopettajan kalenteri 2012 – 2013. Jyväskylä: PC-kustannus, 183 – 187.

Kaskela, M. & Välimäki, A-L. 2006. Varhaiskasvatus, Tietoa pienten lasten vanhemmille (Verkkoesite). Helsinki: Stakes. Viitattu 11.5.2013. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/f700d1fd-4540-47de-9d69-ae439f0731f5>.

Keinänen, H. & Miettinen, N. 2010. Valokuvan voima - kuvat tavoittavat sellaista, mitä ei sanoilla pysty ilmaisemaan. AMK - opinnäytetyö. Savonia Ammattikorkeakoulu. Viitattu 11.5.2013. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2010120917590>.

Laki lasten päivähoitosta. 1973. 19.1.1973/36, 2 a §. Muutos 304/1983. Viitattu 30.4.2013. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista. 2000. 22.9.2000/812, 8 § ja 10 §. Viitattu 30.4.2013. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812#a812-2000>.

Lastensuojelulaki. 2007. 13.4.2007/417, 2 § ja 8 §. Viitattu 4.5.2013. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>.

Pelin, R. 2009. Projektihallinnan käsikirja. 6. uudistettu painos. Helsinki: Projektijohtaminen Oy Risto Pelin.

Piironen, L. 2004. Leikin voima taidekasvatuksessa. Teoksessa L. Piironen. Leikin pikkujättiläinen. Helsinki: WSOY, 316 – 325.

Rämäkkö, K. & Syrjälä, A. 2012. Koivu ja tähti – elämysten matka. Valokuvausprojektin avulla elämysten monivammaisen henkilön arkeen. AMK-opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 11.5.2013. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2012121319411>.

Savolainen, M. 2004. Maailman ihanin lapsi – valokuva perheessä. Teoksessa L. Piironen. Leikin pikkujättiläinen. Helsinki: WSOY, 128 – 144.

Savolainen, M. 2008. Maailman ihanin tyttö. Helsinki: Blink Entertainment Oy.

Savolainen, M. 2009. Voimauttava valokuva. Teoksessa Halkola, U., Mannermaa, L., Koffert, T. & Koulu, L. (toim.) Valokuvan terapeuttinen voima. 1.painos. Helsinki: Duodecim Oy, 211 – 228.

THL www-sivut. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Stakes. ISBN 951-33-1818-4 (verkkojulkaisu). Viitattu 30.4.2013. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>.

Unicefin www-sivut. Lapsen oikeuksien sopimus lyhennettynä. Viitattu 30.4.2013. <http://www.unicef.fi/etusivu>.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Voimauttavan valokuvauksen menetelmä www-sivut. Voimauttavan valokuvauksen menetelmä. Viitattu 4.5.2013. <http://www.voimauttavavalokuva.net/menetelma.htm>.

Saija Lehtonen

Anomus

16.2.2013

Päivi Papinaho
aluepäällikkö
Hämeenkyrön kunta

**ANOMUS TUTKIMUSLUVASTA HIIRULAISTEN RYHMÄSSÄ,
KOULUKADUN PÄIVÄKODISSA**

Teen opinnäytetyötä aiheesta ”Valokuvan käyttö alle 3-vuotiaiden lasten päiväkotiryhmässä”. Opinnäytetyötäni varten minun tulee valokuvata lapsia päivähoitopäivän aikana. Ennen opinnäytetyön valokuvaamisen aloittamista pyydän ryhmän lasten vanhemmilta lupaa lapsen valokuvaamiseen:

”lapsestani _____ saa ottaa kuvia hoitopäivän aikana Satakunnan ammattikorkeakoulun sosionomi AMK opiskelijan Saija Lehtosen opinnäytetyötä varten. Kuvia saa julkaista valmiissa opinnäytetyöraportissa Theseus - tietojärjestelmässä internetsivuilla. Saan internet-linkin tiedoksi siinä vaiheessa, kun työ on laitettu nähtäväksi. (Vanhemman) sähköpostiosoite, johon linkin voi postittaa.”

Pyydän lupaa valokuvata päivähoitopäivän aikana niitä lapsia, joiden vanhemmat antavat luvan valokuvaamiseen ja kuvien käyttämiseen. Pyydän lisäksi lupaa julkaista opinnäytetyöraporttini Satakunnan ammattikorkeakoulun Theseus-tietojärjestelmässä ja mahdollisesti kansitetussa muodossa. Opinnäytetyöraportissani en julkaise asiakkaiden nimiä, enkä muuta arkaluontoista, salaista tietoa, joka vahingoittaisi salassapitovelvollisuuttani.

Vesajärvellä 16.2.2013

Saija Lehtonen
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosionomi AMK opiskelija

LUPA-ANOMUS**LAPSENNE VALOKUVAAMISESTA OPINNÄYTETYÖTÄNI VARTEN.****AIHEENA:****”VALOKUVAN KÄYTTÖ ALLE 3-VUOTIAIDEN LASTEN PÄIVÄKOTIRYHMÄSSÄ”.**

Tutkin valokuvan käyttöä päivähoidon arjessa. Tavoitteena on tehdä käyttöömme Hiirulaisten ryhmässä uusi toiminnallinen työmenetelmä, jossa lapsi itse saa valita kuvatuksi tulemisesta päivähoidon aikana: sisällä, piha-alueella ja kuvaushetkellä. Lapsi myös valitsee valokuvanäyttelyä varten valokuvansa, jotka hänestä on otettu menetelmän aikana. Valokuvanäyttely järjestetään Hämeenkyrön kirjaston tiloissa huhtikuussa 2013. Työmenetelmä on sovellettu käytettäväksi päiväkodin arjessa. Se ei ole valokuvaterapiaa ammatillisessa terapiatyössä, vaan kuuluu terapeutin valokuvaksi piiriin, joka on **taiteellista itseohjautuvaa ilmaisua**. Lisätietoa saa Saijalta.

Valmiissa opinnäytetyöraportissani en julkaise lasten nimiä, enkä muuta arkaluontoista salaista tietoa, joka vahingoittaisi salassapitovelvollisuuttani.

LAPSEN NIMI:.....

KYLLÄ, lapsestani saa ottaa kuvia hoitopäivän aikana Satakunnan ammattikorkeakoulun sosionomi AMK opiskelijan Saija Lehtosen opinnäytetyötä varten.

KYLLÄ, lapsestani otettuja valokuvia saa julkaista valmiissa opinnäytetyöraportissa Theseus -tietojärjestelmässä internetsivuilla sekä kansitetussa opinnäytetyössä. Saan internet-linkin tiedoksi siinä vaiheessa, kun työ on laitettu nähtäväksi internettiin. (Vanhemman) sähköpostiosoite, johon linkin voi postittaa:

.....

KYLLÄ, lapsestani otetut valokuvat saavat osallistua Hämeenkyrön kirjastossa olevaan valokuvanäyttelyyn.

EI, lapseni EI saa osallistua opinnäytetyöhön liittyvään valokuvaukseen hoitoaikana Hiirulaisten ryhmässä.

Päiväys, allekirjoitus ja nimenselvennys

.....

Palautathan **7.3.2013** mennessä päiväkodille. Kiitos ☺

Tiedote Hiirulaisten vanhemmille!

Sosionomi AMK - opintoni ovat nyt vaiheessa, jolloin on aika tehdä opinnäytetyö. Aiheeni on **Valokuvaus alle 3-vuotiaiden päiväkotiryhmässä**. Olen sopinut aluepäällikkö Päivi Papinahon kanssa opinnäytetyöni tekemisestä omassa ryhmässäni, Hiirulaisissa. Pyydän teitä allekirjoittamaan virallisen sopimuksen lapsenne osallistumisesta opinnäytetyöni projektiin. Sopimus liitteenä, palautus viimeistään päiväkodille torstaina 7.3.2013.

Lupa-anomuksessa on neljä huomioitavaa kohtaa:

Ensimmäisessä kohdassa pyydän teiltä lupaa valokuvata opinnäytetyötäni varten päivähoiton aikana. Toisessa kohdassa pyydän lupaa lapsenne valokuvien julkaisuun valmiissa opinnäytetyössäni Theseus-tietojärjestelmässä internetissä. Kolmannessa kohdassa pyydän lupaa valokuvien julkaisemiseen julkisessa valokuvanäyttelyssä Hämeenkyrön kirjastossa. (Tästä lisää myöhemmin.) Neljännessä kohdassa voitte kieltää lapsenne valokuvaamisen opinnäytetyötäni varten. Voin kuitenkin ottaa lapsenne mukaan projektiini, mikäli haluatte kuvia esille ainoastaan päiväkodin omalle pienelle kuvataululle, Hiirulaisten ryhmän seinälle ☺.

Projektini aikataulu:

Valitsen projektiini lapset, jotka saavat osallistua opinnäytetyöhöni. Projektin valokuvaajana toimin minä itse sekä Hiirulaisten muu henkilökunta sekä myös lapset.

Valokuvaan lapsia noin kahden kuukauden aikana (maalis-huhtikuussa) pienryhmäpäivinä toteuttaen lapsen omaa tahtoa. Kokoan jokaisen lapsen omat valokuvat muistitikulle. Vanhempien tehtäväksi jää valita maaliskuun aikana perhevalokuvista kaksi valokuvaa, jotka heidän mielestään ovat omaa lasta kuvaavimmat. Molemmat vanhemmat valitsevat oman kuvansa itse. Tehtäväksi jää myös esitellä valitsemansa kuva omalle lapselle kotona, jotta valokuvista tulisi pientä keskustelua ja ne herättäisivät positiivisia tunteita. Maaliskuussa alussa lapsilla on oman roolipuvun päivä, johon lapsi itse saa päättää vaatetuksensa valokuvausta varten. (Ei tarvitse ostaa erikseen hienoja roolipukuja, antakaa lapsen itse valita kotona vaikka omasta vaatekaapistaan päivän vaatetuksensa. ☺) Huhtikuun alussa käyn jokaisen lapsen kanssa hä

nen omat valokuvansa läpi. Lapsi itse valitsee kuvistaan vähintään 10 kpl. Kuvat teetetään paikallisessa valokuvausliikkeessä oikeiksi valokuviksi näyttelyä varten. Valokuvista muodostuvat kustannukset maksaa Koulukadun päiväkot.

Valokuvanäyttely on 17.4.2013 klo 17.30 – 19.00 Hämeenkyrön kirjaston tiloissa.

Nyt tärkein osuus, eli **vanhempien tehtävät** projektin aikana:

- Maaliskuun aikana toimitatte kaksi valokuvaa perhealbumista lapsen valokuvia varten. Ohjeistus edellä: ” Vanhempien tehtäväksi jää valita maaliskuun aikana perhevalokuvista kaksi valokuvaa, jotka heidän mielestään ovat omaa lasta kuvaavimmat. Molemmat vanhemmat valitsevat oman kuvansa itse. Tehtäväksi jää myös esitellä valitsemansa kuva omalle lapselle kotona, jotta valokuvista tulisi pientä keskustelua ja ne herättäisivät positiivisia tunteita.”
- Maaliskuussa toimitatte päiväkodille taulun pohjan sekä kehykset, joihin sommittelen lapsen valitsemat 10 kpl valokuvia sekä lisäksi teidän valitsemat 2 kpl valokuvia. Huomatkaa koko, tauluun pitää saada mahtumaan siis yhteensä 12 valokuvaa kokoa noin 10 x 15 cm. Valokuvan koko on vielä hieman avoin. Nyt huomatkaa, että taulun ei tarvitse olla uusi. Kierrätyskeskus Helmestä tai kirpputorilta voi löytyä myös sopivia taulun kehyksiä. Te saatte itse valita sopivan taulun. Taulut valokuvineen palaavat näyttelyn jälkeen kotiin vanhempien omaan käyttöön!
- Maaliskuussa lapsilla on oman roolipuvun päivä, päivämäärä vielä avoin. Oheistus myös edellä.
- Huhtikuussa pääsette osallistumaan Hämeenkyrön kirjastossa olevaan valokuvanäyttelyyn, jossa kerron projektista tarkemmin. Näyttely on siis avoinna tilaisuuden jälkeen vähintään sen viikon 16, kirjaston aukioloajan mukaisesti. Yritän sopia kirjaston kanssa vielä tarkemmin asiasta. Näyttelytila on tehty meitä vasten erilliseen tilaan, se ei tule olemaan kirjaston virallisessa näyttelytilassa. Näyttely on siis avoin kaikille oman tilaisuutemme jälkeen.

Projektin aikataulu on nopea, sillä tulen esittelemään opinnäytetyöni Satakunnan ammattikorkeakoulussa toukokuun alussa. Tarkempia tietoja projektista voi kysyä minulta, tarvittaessa voin varata aikaa myös keskusteluun. Projektista on tarkoitus luoda uusi toimintamalli Hämeenkyrön varhaiskasvatuksen ryhmille.

Yhteistyöterveisin Saija Lehtonen, Hiirulaisten ryhmä

VALOKUVAN KÄYTTÖ MENETELMÄN ALOITUKSEN VINKIT

- ☺ **VARAA AIKAA.** MENETELMÄN AIKANA ON PALJON LOMAKKEIDEN LAATIMISTA, KUVIEN SIIRTÄMISTÄ MUISTITIKULLE, KUTSUJEN TEKOJA YM. LASTENTARHANOPETTAJAN TYÖHÖN KUULUVA SUUNNITTELUAIKA EI RIITÄ MENETELMÄN LAADULLISEEN SUORITTAMISEEN TYÖAIKANA.
- ☺ **MENETELMÄÄN ON KOKO TYÖTIIMIN SITOUDETTAVA.** MENETELMÄÄ EI VOI TOTEUTTAA YKSIN.
- ☺ **TEORIATIETOA ON LUETTAVA MENETELMÄSTÄ.** MALLIA VOI OTTAA VALOKUVAN KÄYTTÖ OPINNÄYTETYÖSTÄ JA SITÄ VOI SOVELTAA OMALLE RYHMÄLLE SOPIVAKSI.
- ☺ **VIRALLINEN KUVAUSSLUPA** TULEE SAADA LASTEN VANHEMMILTA VALOKUVAAMISEEN PÄIVÄHOIDON AIKANA. JOS KUVIA JULKAISEE PÄIVÄKODIN ULKOPUOLELLA TAI INTERNETISSÄ, PITÄÄ LAATIA HYVIN SELKEÄKIELISET LOMAKKEET VANHEMPIA VARTEN ENNEN VALOKUVAAMISEN ALOITTAMISTA.
- ☺ **TIEDOTE,** JOSTA SELVÄÄ MENETELMÄN AIKATAULU, VANHEMPIEN TEHTÄVÄT JA VANHEMMILLE TULEVAT KUSTANNUKSET. TIEDOTE JAETAAN KUVAUSSLUVAN MUKANA. NÄYTTelyn AJANKOHTA TULEE MAINITA JO TIEDOTTEESSA.
- ☺ **SUOSITTELEN MENETELMÄN KESTOAJAKSI KOKO TOIMINTAKAUTTA,** JOTTA SAA KERÄTTYÄ KUVAMATERIAALIA. KUVISSA TULISI ESILLE LAPSEN KASVU JA KEHITYS.
- ☺ **MENETELMÄ PÄÄTTY Y VALOKUVANÄYTTELYYN.**
- ☺ **KUSTANNUKSET** VOI MINIMOIDA ENNAKOIMALLA MENETELMÄN KULUT:
 - **TAULUT** (KUKA OSTAA, VANHEMMAT VAI PÄIVÄHOITO? KÄYTETÄÄNKÖ TAULUJA VAI KARTONKIPOHJAA?)
 - **VALOKUVIEN KEHITTÄMINEN** (PALJONKO KUVIA TEETETÄÄN?)
 - **MARKKINOINTI** (SÄHKÖPOSTIMARKKINOINTI, ITSE TEHDYT ESITTEET?)

TARVITSET MENETELMÄÄ VARTEN:

- ☺ **TIETOKONEEN,** JOKA TULEE OLLA RYHMÄN KÄYTETTÄVISSÄ.
- ☺ **KAMERAN.** TAVALLINEN DIGIKAMERA KÄY. KAMERAN KÄYTTÖ TULEE OSATA ENNEN ALOITUSTA.

- ☺ **MUISTITIKUN.** VALOKUVAT KANNATTAA SIIRTÄÄ MUISTITIKULLE VÄHINTÄÄN KERRAN VIIKOSSA. JOKAISELLE LAPSELLE VOI TEHDÄ OMAN KUVAKANSION MUISTITIKULLE KUVIEN VALINTAA HELPOTTAMISEKSI.
- ☺ **VALOKUVIEN LIIMALAPPUJA YM.** NÄYTTELYN RAKENTAMISEEN LIITTYVÄT TARVIKKEET.

VALOKUVAN KÄYTTÖ MENETELMÄ LYHYESTI

MENETELMÄ SOPII **KAIKILLE SOSIAALI- JA TERVEYSALAN ASIAKKAILLE IÄSTÄ RIIPPUMATTA.** MYÖS NOIN VUODEN VANHA LAPSI KYKENEÄ ILMAISEMAAN SORMELLA, ELEILLÄ JA ILMEILLÄ MIELIPITEENSÄ.

VALOKUVAN KÄYTÖN MENETELMÄSSÄ TAVOITTEET OVAT:

YKSILÖLLINEN HUOMIOINTI, ANTAA LAPSILLE VOIMAUTTAVA KOKEMUS VALOKUVATUKSI TULEMISESTA JA VALOKUVASTA, ANTAA NIILLE LAPSILLE SANAT, JOTKA EIVÄT VIELÄ PYSTY OMIN SANOIN ILMAISEMAAN MIELIPITEITÄÄN, VAHVISTAA LASTEN ITSETUNTOA, LISÄTÄ VUOROVAIKUTUSTA SEKÄ ITSEMÄÄRÄÄMISEN OIKEUS.

MENETELMÄN **OSA-ALUEISIIN** KUULUVAT: OMIEN KUVIEN OTTAMINEN, ROOLIPUVUNPÄIVÄ, LASTEN ITSE OTTAMAT VALOKUVAT JA VANHEMPIEN VALITSEMAT ALBUMIKUVAT (2 KPL).

VALOKUVAUSTILANTEIDEN ONNISTUMISEKSI:

- ☺ **OPETTAKAA KAMERAN KÄYTTÖÄ** LAPSILLE OMIEN KUVIEN OTTAMISTA VARTEN. MYÖS PIENI LAPSI VOI OTTAA KUVIA KAMERALLA.
- ☺ LAPSELLA ON **ITSEMÄÄRÄÄMISOIKEUS** TULLA KUVATUKSI TAI EI KUVATUKSI.
- ☺ **VALOKUVAAJA EI PÄÄTÄ KUYAUSTILANTEESSA, VAAN KUVATTAVA LAPSI.** VALTASUHDE KUVATTAVALLA.
- ☺ **VARATKAA AIKAA** VALOKUVAUSHETKILLE.
- ☺ MENETELMÄ **EI VAADI** AMMATTIVALOKUVAAJAA. **KAIKKI** RYHMÄN AIKUISET VOIVAT KUVATA KAMERALLA.
- ☺ **VALOKUVIA VOI OTTAA MYÖS ULKONA JA RETKILLÄ.** KAMERA TULEE OLLA ARJESSA MUKANA.
- ☺ VOITTE LIITTÄÄ ERI TEEMOJA, ESIM. ROOLIPUVUNPÄIVÄN, JOLLOIN ON **OMAVALINTAINEN ASU PÄÄLLÄ.** (SATU, NÄYTELMÄ, VOIMAHAHMO, MINUSTA TULEE ISONA YM.)

NÄYTTELYTAULUJA VARTEN:

- ☺ OTTAKAA MONIA VALOKUVIA, JOTTA **LAPSI VOI VALITA NOIN 5 - 10 KPL KUVIA NÄYTTELYÄ VARTEN**. VALINTATILANTEESSA KESKUSTELKAA LAPSEN KANSSA KUVIIN LIITTYVISTÄ POSITIIVISISTA MUISTOISTA KUVAUSHETKIEN AIKANA. VARATKAA AIKAA VALINTATILANTEESEEN. SANATON LAPSI ILMAISEE TAHTONSA ILMAN SANOJA.
- ☺ **VOITTE OSALLISTAA VANHEMMAT MUKAAN** PYYTÄMÄLLÄ HEILTÄ 1 – 2 KPL KOTIALBUMIKUVIA, TAULUN POHJAN YM. (YHTEISTYÖSSÄ TOTEUTUU KASVATUSKUMPPANUUS)
- ☺ KOTIALBUMIKUVISTA VOI MYÖS **LAPSI** VALITA KUVAN NÄYTTELYÄ VARTEN.
- ☺ **NÄYTTELYTAULUSSA ON VAIN LAPSEN VALITSEMIA KUVIA**. TAULUSSA EI TARVITSE OLLA ROOLIASUKUVAA EIKÄ KUVAA, JONKA LAPSI ON ITSE OTTANUT.
- ☺ **NÄYTTELYTAULUN KOKOAMISEN** VOI TEHDÄ JOKO AIKUINEN ITSE TAI YHDESSÄ LAPSEN KANSSA. NÄYTTELYTAULUSSA ON NOIN 13 KUVAA. TAULUN TULEE OLLA KOOKAS.
- ☺ **MENETELMÄ PÄÄTTYY VALOKUVANÄYTTELYYN**. NÄYTTELYN VOI JÄRJESTÄÄ OMAVALINTAISISSA PAIKASSA. ESIM. PÄIVÄKODISSA, KAHVILASSA, KIRJASTOSSA YM.
- ☺ **NÄYTTELYÄ** VARTEN TULEE TEHDÄ KUTSUJA VANHEMMILLE YM. JAKAKAA KUTSUT HYVISSÄ AJOIN, VAIKKA TIEDOTTEESSA OLETTE MAININNEET JO NÄYTTELYN AJANKOHDAN.